

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra regionálního managementu

Diplomová práce

Koaliční vztahy ve vybraném městě (Vlašim)

Vypracoval: Bc. Petr Psota

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jaroslav Čmejrek, CSc.

České Budějovice 2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Petr PSOTA**
Osobní číslo: **E14759**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Strukturální politika EU a rozvoj venkova**
Název tématu: **Koaliční vztahy ve vybraném městě**
Zadávající katedra: **Katedra regionálního managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem diplomové práce je objasnit proces vytváření komunálních stranických systémů a zejména formování politických koalic ve vybrané municipalitě. K dílčím cílům práce patří charakteristika hlavních socioekonomických faktorů a vyhodnocení jejich vlivu na vývoj a fungování městské samosprávy, identifikace hlavních typů aktérů komunální politiky a jejich vzájemných vztahů. DP bude mít charakter komparativní studie a využije hlavní teoretické koncepce vztahující se k lokální demokracii, participaci občanů na veřejném životě, k stranickým systémům, volebnímu procesu a formování volebních i exekutivních koalic na lokální politické úrovni.

Metodika práce:

Metodicky bude práce založena na studiu dokumentů samosprávných orgánů a lokálních politických subjektů, dále pak na komparaci volebních dat Českého statistického úřadu.

Rámcová osnova:

1. Úvod, 2. Literární rešerše, 3. Cíl a metodika, 4. Řešení problematiky, 5. Vyhodnocení, 6. Závěr, 7. Resumé, 8. Přehled použité literatury a zdrojů, 9. Přílohy.

Rozsah grafických prací: **Dle potřeby.**

Rozsah pracovní zprávy: **50-60 stran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

1. Balík, S. (2008). Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností: koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994-2006. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK).
2. Balík, S. (2009). Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada.
3. Balík, S. (2012). Studie ke komunálním volbám 2010. Brno: Masarykova univerzita.
4. Bernard, J., Kostelecký, T. Illner, M. & Vobecká, J. (2011). Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
5. Cabada, L. (2006). Koalice a koaliční vztahy České republiky v evropském kontextu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
6. Čmejrek, J. (2008). Political mediation and participation in the Czech rural areas. Agricultural Economics (Zemědělská ekonomika), 2008 (12). 575-581.
7. Čmejrek, J., Bubeníček, V. & Čopík, J. (2010). Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]. Praha: Grada.

Vedoucí diplomové práce: **doc. PhDr. Jaroslav Čmejrek, CSc.**
Katedra regionálního managementu

Datum zadání diplomové práce: **1. prosince 2014**

Termín odevzdání diplomové práce: **17. dubna 2016**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (26)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Eva Cudlínová, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 12. března 2015

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to - v nezkrácené podobě - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

1. dubna 2016

Datum

Podpis studenta

Touto cestou bych velmi rád poděkoval vedoucímu své diplomové práce doc. PhDr. Jaroslavu Čmejrkoví, CSc. za ochotu při poskytování odborných konzultací a neocenitelnou pomoc při zpracování této práce. Děkuji také své rodině za podporu a trpělivost během vypracování mé diplomové práce.

Obsah

1. Úvod	3
2. Cíl a metodika práce	4
3. Literární rešerše	5
3.1. Orgány obce.....	5
3.1.1. Zastupitelstvo obce	5
3.1.2. Rada obce.....	6
3.1.3. Starosta obce	7
3.2. Volby a volební proces v obcích	8
3.3. Teorie koalic	9
3.4. Typologie koalic	11
3.4.1. Minimální vítězné koalice	12
3.4.2. Velká koalice	13
3.4.3. Nadměrné koalice	14
3.5. Koalice dle velikosti obce.....	16
3.5.1. Nejmenší obce.....	16
3.5.2. Obce menší střední velikosti.....	17
3.5.3. Obce větší střední velikosti.....	17
3.5.4. Největší obce.....	18
3.6. Teorie koalic na úrovni komunální politiky	18
3.7. Lokální modely demokracie	19
4. Charakteristika města Vlašim.....	25
4.1. Vymezení území	25
4.2. Demografická struktura	26
4.3. Socioekonomická charakteristika území	27

4.3.1.	Obyvatelstvo	27
4.3.2.	Pracovní příležitosti a nezaměstnanost	27
4.3.3.	Zdravotnictví.....	28
4.3.4.	Školství	28
4.3.5.	Kultura	29
4.4.	Zhodnocení socioekonomických ukazatelů.....	29
5.	Lokální politické subjekty	31
5.1.	Politické strany ve Vlašimi.....	31
5.2.	Nezávislí kandidáti	33
6.	Volby a utváření koalic ve městě	35
6.1.	Volby a volební období 2002 – 2006	37
6.2.	Volby a volební období 2006 – 2010	39
6.3.	Volby a volební období 2010 – 2014	42
6.4.	Obecní volby v roce 2014.....	44
7.	Závěr.....	52
I.	Summary.....	55
II.	Seznam použité literatury	56
III.	Seznam schémat, obrázků, tabulek a grafů	

1. Úvod

Na všech úrovních politické scény v České republice je zaveden poměrný volební systém. Jeho očekávaným a hlavně přirozeným jevem je utváření koalic, a to díky tomu, že jen málokteré straně se při volbách podaří získat nadpoloviční většinu mandátů. Pokud tak chtějí volební strany prosazovat své politické ideologie a volební programy, jsou nuceny utvářet partnerství s jinými stranami, a to buď již před samotnými volbami, či bezprostředně po jejich ukončení. Tyto spolupráce pak jednotlivým stranám přináší kýžený výsledek avšak za cenu mnohdy nemalých ústupků. Komunální politika není v tomto směru výjimkou a i zde jsou koalice přirozeným ba dokonce žádoucím jevem. Nicméně problematiku utváření koalic v obcích komplikuje právě již samotné prostředí komunální politiky, na kterou působí rozmanitá škála činitelů. Mezi tyto faktory patří například velký počet obcí s různou velikostí, historické a geografické podmínky, participace občanů na veřejném životě, lokální politické subjekty, nezávislí kandidáti, osobní vztahy, a mnoho dalších. Nelze se tak na koalice a koaliční vztahy v obcích dívat pouze „shora“ ale je potřeba nahlédnout „pod pokličku“ každé obce.

Město Vlašim se svou velikostí řadí mezi větší střední obce. Do jeho zastupitelstva se každé čtyři roky volí dvacet jedna zastupitelů, z nichž je následně zvoleno sedm členů rady. Tato práce má za cíl za pomoci analýzy místních socioekonomických podmínek, identifikací lokálních politických aktérů, rozebráním volebních výsledků a popisu povolebních jednání jednotlivých volebních stran vysvětlit fakt, že poslední čtyři volební období městu dominuje jedna silná vládnoucí koalice, která se zároveň těší velké voličské podpoře, zatímco opoziční strany pomalu ztrácí na významu.

2. Cíl a metodika práce

Město Vlašim leží ve Středočeském kraji v okrese Benešov téměř na hranici Jihočeského kraje a kraje Vysočina. Na konci roku 2011, kdy proběhlo sčítání lidu, domů a bytů, žilo ve Vlašimi necelých 12 tisíc obyvatel, čímž se stalo 110. největším městem České republiky. Hlavní cíl této diplomové práce spočívá v objasnění procesu utváření komunálních stranických systémů a především v objasnění formování politických koalic právě ve městě Vlašimi. Pro tyto účely je zapotřebí nejdříve charakterizovat hlavní socioekonomické faktory a následně vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování městské samosprávy. Neméně důležitou součástí je identifikace hlavních typů komunálních politických aktérů a jejich vzájemných vztahů. Objasnění těchto dílčích částí společně s odhalením specifických poměrů v zastupitelstvu města má za následek porozumění mechanismu, pomocí kterého se během volebních období od roku 2002 do současnosti formovaly exekutivní koalice.

Diplomová práce má charakter komparativní studie. Při zpracování jejího tématu bylo využito hlavních teoretických koncepcí vztahujících se k lokální demokracii, participaci občanů na veřejném životě, k stranickým systémům, volebnímu procesu a obzvláště k formování volebních i exekutivních koalic na místní politické úrovni. Práce se opírá také o teorii lokálních modelů demokracie a o typologizaci obcí na jejím základě, pokouší se danou typologii aplikovat na politický proces v městě Vlašim. Z metodologického pohledu je práce založena na studiu dokumentů samosprávných orgánů města, převážně zápisů ze zastupitelstva města. Současně je založena na studiu dokumentů lokálních politických subjektů, a to zejména kandidátních listin. V práci jsou využita data Českého statistického úřadu, zejména pak volebních výsledků a údajů ze sčítání lidu, domů a bytů 2011. Neméně důležitou součástí tohoto textu jsou kvalitativní analýzy místního politického prostoru, které se převážně opírají o rozhovory se zastupiteli města a dále o participativní pozorování chování zastupitelů během zastupitelstva. Dále se práce opírá o komparaci volebních výsledků od roku 2002 do roku 2014 s důrazem na vytváření vládních koalic.

3. Literární rešerše

Základní prostor, ve kterém tato práce zkoumá teorii koalic, je, jak již název práce napovídá, obec. Obec je základní územní samosprávná jednotka, která je tvořena společenstvím občanů a má právo na samosprávu. Obec navenek vystupuje jako veřejnoprávní korporace, má svůj vlastní majetek a hospodaří dle vlastního rozpočtu (Ústava ČR, Hlava sedmá). V právních vztazích jedná obec svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Jejím úkolem je též pečovat o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, současně však při plnění svých úkolů chrání veřejný zájem (zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení), § 2).

V České republice bylo v roce 2014 evidováno celkem 6 253 obcí s průměrným počtem obyvatel 1 681 (Český statistický úřad, Malý lexikon obcí ČR 2014, 2015), který patří k nejnižším v zemích Evropské unie. Pro srovnání například v Německu je průměrný počet obyvatel v obci kolem 5 000 obyvatel, ve Švédsku téměř 31 000, v Nizozemí 24 500, nebo v Portugalsku dokonce 34 200 (Hudák et al., 2003, s. 15). Zákon o obcích dále definuje všechny orgány obce, způsob jejich zvolení (jmenování) a odvolání a je zde také podrobně obsažen rozsah jejich pravomocí a povinností.

3.1. Orgány obce

Obec, jakožto samosprávný celek, odpovídá za svou správu sama. K těmto účelům zřizuje pověřené orgány. Základním orgánem je zastupitelstvo obce volené jejími občany. Mezi další patří rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce (Čmejrek et al., 2010, s. 38-39). Zastupitelstvo obce se dá přirovnat k „parlamentu“ a rada obce je zase jakousi „obecní vládou“ (Hudák et al., 2003, s. 9 – 10). Následující text ve stručnosti popíše pouze ty orgány, které mají přímou souvislost s teorií koalic, tedy těmi, ve kterých a kvůli kterým se místní koalice tvoří. Více podrobností o všech orgánech obcí například zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení); Čmejrek et al., 2010; nebo Čmejrek et al., 2004.

3.1.1. Zastupitelstvo obce

Jedná se o základní orgán obecní samosprávy. Počet členů zastupitelstva je odvozen od počtu obyvatel obce. Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích upravuje jejich výši tak, že v obci do 500 obyvatel má zastupitelstvo 5 až 15 členů, v obci nad 500 a zároveň do 3 000 obyvatel má 7 až 15 členů, nad 3 000 a do 10 000 obyvatel má 11 až 25 členů, nad 10 000 do 50 000 obyvatel má 15 až 35 zastupitelů, nad 50 000 do 150 000 obyvatel

25 až 45 členů a konečně v obci nad 150 000 obyvatel má 35 až 55 členů zastupitelstva. Funkce zastupitele je veřejnou funkcí, musí být vykonávána osobně, přičemž není vázána žádnými příkazy. Volby do zastupitelstev obcí se konají každé čtyři roky. Mandát člena zastupitelstva vzniká právě na základě jeho zvolení a pravomoci každého zastupitele vymezuje zákon o obcích (zákon č. 128/200 Sb. o obcích).

Zastupitelstvo každé obce má pravomoc rozhodovat ve věcech, které patří do samostatné působnosti obce, mimo jiné především volit z řad členů zastupitelstva obce starostu, místostarosty a další členy rady obce a odvolávat je z funkce. To vychází z faktu, že zastupitelstvo disponuje přímým mandátem voličů (je přímo voleno občany/voliči obce) a přenáší tak na ně svou legitimitu (Čmejrek et al., 2010, s. 42). Dále mezi základní pravomoci patří schvalovat program rozvoje obce, územní plán, rozpočet a závěrečný účet obce či vydávat obecně závazné vyhlášky obce (více pravomocí zastupitelstva obce viz §84 zákona č. 128/2000 Sb. o obcích; Čmejrek, 2008, s. 36-37). Zastupitelstvo se schází dle potřeby, nejméně však jednou za tři měsíce. Zasedání svolává starosta a zpravidla jej i řídí. Schůze zastupitelstva je veřejně přístupná a smí se konat pouze, pokud je zastupitelstvo usnášeníschopné, tedy pokud je přítomna nadpoloviční většina všech jeho členů (na začátku i během zasedání). Tato podmínka souvisí s tím, že „*k platnému usnesení zastupitelstva obce, rozhodnutí nebo volbě je potřeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva obce*“ (Čmejrek et al., 2004, s. 46). Jednotlivé návrhy k projednání na připravovaném zasedání mají právo předkládat členové zastupitelstva, rada obce a výbory. O celém průběhu jednání se pořizuje zápis, který je následně uložen na obecním úřadě k nahlédnutí (Čmejrek et al., 2004, s. 47).

3.1.2. Rada obce

Rada je výkonný orgán obce v oblasti samostatné působnosti, který je svou činností odpovědný zastupitelstvu. Pokud se v obci rada nevolí, vykonává její pravomoci starosta a s výjimkami, uvedenými v § 102 odst. 4 zákona č. 128/2000 Sb. o obcích, i zastupitelstvo. Rada obce se skládá ze starosty, místostarosty (místostarostů) a dalších členů rady zvolených z řad zastupitelů. Celkový počet radních je vždy lichý, může to být pět, sedm, devět nebo jedenáct, přičemž tento počet nesmí přesáhnout jednu třetinu zastupitelů obce. Z toho vyplývá, že rada se nevolí v obcích, které mají méně než patnáct členů zastupitelstva (Čmejrek et al., 2010, s. 43).

Rada obce se schází dle potřeby a tato zasedání jsou neveřejná. Jedinou výjimku tvoří případ, kdy rada přizve ke svému jednání i další osoby (např. člena zastupitelstva). Aby byla rada usnášeníschopná, musí být na jejím jednání přítomna nadpoloviční většina všech jejích členů, jelikož k platnému přijetí usnesení či rozhodnutí je potřeba souhlasu právě nadpoloviční většiny všech jejích členů. Z každého zasedání je pořízen zápis, který se řídí náležitostmi dle § 101 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb. o obcích. Rada též vydává jednací řád, ve kterém stanovuje podrobnosti o svém jednání. Mezi hlavní kompetence rady patří zabezpečovat hospodaření obce podle schváleného rozpočtu, rozhodovat ve věcech obce jako jediného společníka obchodní společnosti, vydávat nařízení obce, projednávat a řešit návrhy, připomínky a podněty zastupitelů obce či komisemi rady obce, stanovit rozdělení pravomocí v obecním úřadu, zřizovat a rušit dle potřeby komise rady obce, rozhodovat o uzavírání nájemních smluv a smluv o výpůjčce, a podobně (Čmejrek et al., 2004, s. 49 - 50).

Rada obce může zaniknout v případě, kdy v průběhu jejího funkčního období klesne počet jejích členů pod pět a na nejbližším zasedání zastupitelstva nebude doplněn právě alespoň na pět. Pokud se tak nestane, přechází pravomoci rady na zastupitelstvo, které však může svěřit rozhodování o záležitostech obce zcela nebo jen částečně do rukou starosty. Rada může též zaniknout i v případě, kdy počet zastupitelů obce klesne pod jedenáct a na jejich uprázdněné mandáty nenastoupí náhradníci. I zde přechází kompetence rady na zastupitelstvo, které je může z části či úplně svěřit starostovi. Pokud je rada odvolána jako celek, nebo jí vypršelo funkční období, vykonává své pravomoci až do zvolení nové rady obce. Více podrobností o radě obce viz například zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (Čmejrek et al., 2010, s. 44 - 45).

3.1.3. Starosta obce

Starosta zastupuje obec navenek a je volen z řad členů zastupitelstva (stejně tak místostarosta či místostarostové). Obě tyto funkce (starosty a místostarosty) může zastávat pouze občan České republiky. Za výkon své funkce odpovídají zastupitelstvu obce. Mezi základní kompetence a povinnosti starosty patří zejména jmenování (odvolání) tajemníka obecního úřadu, informování veřejnosti o činnosti obce, zabezpečení výkonu přenesené působnosti (pokud v obci není funkce tajemníka obecního úřadu), včasné objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok, rozhodování o záležitostech samostatné působnosti obce svěřených mu radou obce,

a tak podobně (více viz Čmejrek, 2008 nebo Čmejrek et al., 2010). Starosta také svolává zasedání zastupitelstva i rady obce a z obou jednání podepisuje pořízený zápis. Spolu s místostarostou také podepisují právní předpisy obce, jako jsou například obecně závazné vyhlášky (Čmejrek et al., 2004, s. 50 – 51).

3.2. Volby a volební proces v obcích

Volby jako nejdůležitější forma politické participace občanů představují hlavní znak zastupitelské demokracie. Jejich hlavním posláním je projev aktuální vůle voličů (občanů). Demokratické volby mohou fungovat pouze při dodržování všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Dalšími nezbytnými znaky demokratických voleb jsou jejich svoboda a politická pluralita, kde má každý volič právo tajného hlasování a jeho volba nesmí být ovlivněna sebemenším nátlakem (podrobněji zákon č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů). Volby též plní několik funkcí, kterými jsou funkce legitimizační, kontrolní a integrační. Díky legitimizační funkci má politická moc oprávněnost „být mocí“ (získává legitimitu). Kontrolní funkce nám při každých volbách zajišťuje možnost změny zastupitelských i exekutivních orgánů. A zásluhou integrační funkce se na volebním poli střetávají politické síly s mnohdy výrazně odlišnými zájmy, prioritami a cíli. (Čmejrek et al., 2010, s. 51-52).

Nejdůležitějším faktorem ovlivňujícím volební výsledky je volební systém. Volební systém lze charakterizovat pomocí pěti komponentů, jsou jimi volební obvod, volební formule, uzavírací klauzule, forma kandidatury a struktura hlasu. U volebního obvodu hraje hlavní roli jeho velikost, která je dána počtem rozdělovaných mandátů. Volební formulí je myšlen ryze matematický vzorec, jehož pomocí jsou hlasy voličů přepočítány na mandáty. Uzavírací klauzule je čistě technický prvek zabraňující nadměrnému tříštění politických sil ve zvoleném zastupitelském orgánu, kde k rozdělování mandátů jsou připuštěny pouze ty strany, které dosáhnou minimální hranice potřebných hlasů. Forma kandidatury je spjata s kandidátní listinou a možností, respektive nemožností voliče ji ovlivnit.

Pro komunální volby je v České republice uzákoněn proporcionální volební systém. Jeho nesporná výhoda tkví v nejspravedlivějším reflektování aktuálního rozložení politických sil. Naopak jako nevýhoda se proporcionálnímu volebnímu systému připisuje jeho těžkopádnost, jelikož se získané hlasy musí přepočítávat na mandáty. Ve zvoleném orgánu se pak jen těžko formuje většina, pro jejíž vytvoření je téměř nezbytné uzavírat

koalice (Čmejrek, 2008, s. 49-51). Každý občan ČR starší osmnácti let s trvalým pobytem v dané obci, ale i občan jiného státu, který splňuje stejné podmínky, má aktivní volební právo. Pasivní volební právo má podobná specifika s jistými omezeními, která jsou uvedena v zákoně (Čmejrek et al., 2010, s. 59-60).

Obec tvoří v základě jeden volební obvod, avšak zastupitelstvo obce může vytvořit i více volebních obvodů (podle §27 zákona č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů). V každém volebním obvodě může politická strana (podle zákona to mohou být i politická hnutí, koalice, nezávislí kandidáti a jejich kombinovaná sdružení) podat pouze jednu kandidátní listinu. Jednotliví kandidáti mohou kandidovat pouze v jednom volebním obvodě. Počet kandidátů na každé kandidátní listině nesmí být větší, než je počet volených zastupitelů v dané obci, respektive počet členů volených v daném obvodě. Zákon však v tomto případě stanovuje jednu výjimku, kterou tvoří obce, v nichž se volí sedm a méně členů zastupitelstva (Čmejrek, 2008, s. 52-53).

Ve volbách do zastupitelstev obcí se používají tzv. otevřené kandidátní listiny. Každý volič má umožněno hlasovat jak pro celou kandidátní listinu, tak pro jednotlivé kandidáty, nebo oba způsoby kombinovat. Každý volič musí hlasovat osobně a je mu dovoleno označit nanejvýš tolik kandidátů, kolik je v obci voleno zastupitelů. Při sčítání hlasů jsou upřednostňováni jednotlivě označení kandidáti, před označenou kandidátní listinou. Jedním z dalších kroků je samotné přerozdělování mandátů (pomocí d'Hondtovy volební formule) postupujícím kandidátním listinám, respektive jejím kandidátům. Pokud některý z kandidátů obdržel v rámci jedné kandidátní listiny o 10% více hlasů než je průměrný počet hlasů na jednoho kandidáta, postupuje v této kandidátní listině na první místo. Tímto způsobem se může změnit konečné pořadí jednotlivých kandidátů pro rozdělení mandátů (Čmejrek, 2008, s. 54). Mandát každého člena nově zvoleného zastupitelstva vzniká zvolením, přičemž k tomuto okamžiku dochází ihned po ukončení hlasování. Uprázdnil-li se po členovi zastupitelstva mandát, nastupuje na jeho místo náhradník z téže kandidátní listiny. Pakliže takový náhradník neexistuje, zůstane o tento mandát až do konce funkčního období snížen počet zastupitelů obce (Čmejrek et al., 2010, s. 60-62).

3.3. Teorie koalic

Kořeny teorie koalic lze nalézt v teorii her. Jejím základem je racionální chování aktérů, čili účastníků hry, které při daných pravidlech hry vede k maximalizaci jejich zisku s co nejmenšími náklady. To platí zejména pro herní situace, jichž se účastní dva hráči (více

o samotném konceptu teorii her například Říchová, 2000). Teorie koalic se však zabývá situacemi, kdy se jedné hry účastní alespoň tři hráči. Termín koalice je neodmyslitelnou součástí vytváření vlád v parlamentních systémech. Jde o proces, jehož se účastní nejméně tři aktéři. Slovník spisovného jazyka českého (2011) definuje slovo koalice jako: „*seskupení, sdružení či spolčení různých organizací nebo celků ke společnému postupu nebo působení*“. Již tedy samotný význam tohoto slova nám napovídá, oč v této hře jde. V politické praxi se jedná o partnerství nejméně dvou politických stran, které oběma svým členům zajišťuje potřebnou legislativní většinu potřebnou k prosazení vlastních názorů, v tomto případě jde zpravidla o prosazení návrhu zákona. V současné době lze v teorii koalic odlišit dva základní přístupy. Tím prvním z nich je americká tradice, jež navazuje na teorii her a dává přednost teoretickým poznatkům a výzkumům. Druhým typem je evropská tradice, která se více orientuje na empirické poznatky utváření koalic v západoevropských politických systémech (Říchová, 2000, s. 119 - 120).

Americkou tradici reprezentuje především W. H. Riker a jeho dílo *The Theory of Political Coalition* (1962), ve kterém rozpracoval teorii her o politicky logické modely, v nichž o zisk soupeří alespoň tři hráči. Tato tradice zastává tzv. minimax strategii, v rámci které se hráči snaží dosáhnout maximálního podílu na moci za cenu minimálních nákladů. V duchu této herní strategie soupeří jednotlivé politické strany o co největší počet významných vládních postů při vynaložení co nejmenšího úsilí. Za vítězství v povolebních bojích je tedy v této tradici považován zisk exekutivních postů, jindy označovanán též jako „office seeking“. Za optimální formu koaliční vlády se tedy logicky považuje minimální vítězná koalice (Minimal Winning Coalition, MWC), která dosahuje legislativní většiny při nejmenším počtu politických stran. Tento pohled na teorii utváření koalic je dodnes považován za stěžejní přínos americké tradice. Naopak kritický pohled na tuto tradici je spatřován v přílišné odtažitosti od reality, jelikož celá koncepce staví pouze na teoretických modelech (Cabada in Cabada a kol., 2006, s. 10 – 12).

Evropská tradice klade mnohem větší důraz na empirický výzkum a ve svém kontextu se soustřeďuje na utváření, fungování a zánik koaličních vlád v multipartismu. Ústřední myšlenka povolebních (koaličních) vyjednávání politických stran je prosazení svého politického programu, jindy označována též jako „policy seeking“ (Cabada in Cabada a kol., 2006, s. 11 – 12). V této souvislosti se do předmětu zkoumání dostávají i otázky politických vazeb mezi koaličními partnery, které nám pomáhají vysvětlit, z pohledu

americké tradice, mnohdy velmi neracionální chování politických stran, např. neochota politické strany podílet se na vládě (Říchová, 2000, s. 121 – 122).

Podle L. Cabady a jeho kolegů jsou obě strategie (office seeking a policy seeking) při vyjednávání vládních koalic neoddelitelné a proto je nutné, navzdory určité odlišnosti obou výše zmíněných tradic, pro výzkum koaličního chování zařadit východiska obou tradic. Vychází z logického faktu, že žádná strana nemůže dlouhodobě udržet svůj elektorát tím, že se v rámci strategie „office seeking“ spojí s každou stranou jen kvůli získání vládního postu a to bez ohledu na její politický program. Podobně se žádná strana v rámci strategie „policy seeking“ nemůže dlouhodobě spokojit se svou neúčastí ve vládě, ačkoliv ta prosazuje shodné programové cíle. Taková strana by totiž zřejmě přišla o své voliče i členskou základnu (Cabada in Cabada a kol., 2006, s. 13). Již I. Budge a H. Keman (1990) se pokusily najít určitý kompromis mezi americkou a evropskou tradicí a kombinací obou přístupů vytvořili typologii čtyř možných přístupů politických stran: a) vládní post je důležitý sám o sobě, b) vládní post je pouze prostředek k prosazení programu, c) program je pouze prostředek k získání vládního postu a d) program je sám o sobě cílem. První a poslední typ jsou nám již známé „čisté“ formy obou tradic. Zbývající dva typy odhalují otázku, zda politické strany kandidují proto, aby prosadily svůj program nebo aby získaly vládní posty. Na základě empirického výzkumu, který ukázali Budge a Keman (1990), se došlo k poměrně jednoduchému závěru: politický program slouží k úspěchu ve volbách, při jeho dosažení se strana podílí na koaličním vyjednávání o účast ve vládě, kde se snaží o maximální zisk vládních postů, na jejichž základě by mohla program prosazovat (Cabada in Cabada a kol., 2006, s. 13 – 14).

3.4. Typologie koalic

Z definice strategie utváření koalic americké tradice vyplývá jako jediný logický model koalice minimální vítězná (Minimal Winning Coalition). Všechny ostatní varianty koalic, souhrnně nazývané jako koalice velké (resp. nadměrné), považuje americká tradice za deviantní. Avšak evropská tradice na základě empirického výzkumu ve dvanácti evropských zemích mezi lety 1945 – 1974 zjistila, že dvě třetiny vytvořených koalic spadaly do kategorie velkých (resp. nadměrných), tudíž je nemístné nazývat je deviantními případy (Balík, 2008, s. 36). Další možnost, jak dále dělit koalice, představují typologie. Jak ovšem typologii charakterizovat? S. Balík jako předlohu využil G. Sartoriho a jeho přístup k problematice stranických systémů. G. Sartori ve své knize

Strany a stranické systémy (2005, s. 131) uvádí, že „*musíme rozhodně přejít od klasifikace k typologii a doplnit kritérium počtu kritériem ideologie*“. V duchu této myšlenky dochází S. Balík k závěru, že i v případě koalic je účelné rozlišovat jejich třídu, založenou na počtu aktérů, a typ, založený na ideové vzdálenosti (propojenosti) jednotlivých aktérů uvnitř systému (Balík, 2008, s. 42).

Původní primární rozdělení na dvě třídy koalic a zakomponování typologie koalic na základě ideologické vzdálenosti, ukazuje následující schéma č. 1.

Schéma 1: Třídy a typy koalic podle S. Balíka

Třída koalic	Typ koalic
minimální vítězná (nejmenší počet mandátů, nejmenší počet členů)	minimální vítězná ideově propojená
	minimální vítězná ideově nepropojená
nadměrná	velká
	nadměrná ideově propojená
	nadměrná ideově nepropojená
	široká
	všestranická

Zdroj: Balík, 2008, s. 48.

3.4.1. Minimální vítězné koalice

Minimální vítězná koalice je považována za výchozí, obecnou normu a všechny ostatní typy koalic se pokládají za deviantní. Toto tvrzení vychází z předpokladu, že dělit se o omezené množství exekutivních postů s někým, jehož hlasy nejsou pro dosažení většinové podpory nezbytné, se jeví jako iracionální. Zpravidla se vyskytují tam, kde je menší počet politických aktérů a z hlediska trvanlivosti se jedná o dlouhodobé vlády (Říchová, 2000, s. 130 – 131).

Prvním typem spadajícím do této kategorie je minimální vítězná ideově propojená koalice. Jednotliví členové mají k sobě ideově blízko a je jich jen a právě tolik, kolik je potřeba k získání většiny. Z pohledu teorie racionální volby se jedná o nejlogičtější vyústění povolební situace, při kterém jednotliví aktéři maximalizují svůj zisk

za vynaložení co nejmenšího úsilí. Voličům dává největší možnost změny politiky při odlišných volebních výsledcích (Balík S., 2008, s. 43).

Příklad: „*Ve Strakonících vytvořila po volbách 2006 radu ODS, KDU-ČSL a Volba pro budoucnost. Dohromady disponují 11 z 21 mandátů. V opozici působí ČSSD, KSČM, VPM, 4Vize a Nestraníci.*“ (Balík S., 2009, s. 190)

Druhý typ v této kategorii je minimální vítězná ideově nepropojená koalice. Tuto koalici tvoří aktéři z opačných částí politického spektra, to znamená, že spolupráci navázaly ideově nepřibuzné strany, přičemž v opozici zůstává více politických subjektů, resp. proudů. Tato koalice vzniká, když hlavní reprezentant jednoho ideového pólu nechce spolupracovat s hlavním představitelem druhého ideového pólu (čímž by vznikla koalice velká) a dá přednost jednomu či více reprezentantům vedlejších ideových proudů. K této situaci dochází především ve dvou případech. Vítěz nemá možnost vytvořit minimální vítěznou ideově propojenou koalici a nabídne spolupráci menší ideově vzdálené straně, která by ve vzniklé koalici neměla tak silné postavení, jako kdyby toto partnerství nabídl straně větší. V druhém případě nevzniká minimální vítězná ideově propojená koalice, i když se tato příležitost nabízí, a to z personálních důvodů (Balík S., 2008, s. 43).

Příklad: „*V Mostě zvítězila ve volbách 2002 KSČM, která také představuje namísto ČSSD hlavní levicový pól. Vítěz voleb ale zůstal mimo radu, minimální vítěznou ideově nepropojenou koalici utvořila ODS, ČSSD a SNK, jež se opírala o nejtěsnější většinu 23 ze 45 mandátů. V opozici působila KSČM, SOS a Nezávislé sdružení sportovců města Mostu.*“ (Balík S., 2009, s. 191)

3.4.2. Velká koalice

Velká koalice je spojení dvou dominantních a přitom ideově nepropojených aktérů, kteří tak získají nadpoloviční většinu a nemusí již do svých řad přibírat další partnery. Pro svou specifičnost lze tento typ zařadit jak do třídy minimálních vítězných koalic, tak do třídy nadměrných koalic. Charakteristickým rysem tohoto typu koalice je to, že většinou vzniká navzdory možnosti vytvoření koalice minimální vítězné ideově propojené a v opozici zůstanou přinejmenším dvě relevantní ideově různorodé strany. Výjimku tvoří tříprvková matrice se dvěma hlavními a jedním vedlejším aktérem. Ačkoliv v opozici zůstává pouze jedna strana, lze partnerství dvou hlavních aktérů považovat za koalici velkou. Nejčastějším důvodem vzniku velké koalice je zvětšení šance na podporu

v legislativním tělese, a to z důvodu zmenšení počtu koaličních členů a marginalizace opozice (Dančák et al., 2005, s. 29).

Příklad: „Po volbách 2002 i 2006 utvořila radu v Prostějově ODS a ČSSD, dva nejsilnější subjekty, které svými zisky výrazně převyšovaly ostatní politické síly. V roce 2002 obsadily 20 z 35 mandátů, po roce 2006 24 z 35 mandátů. V opozici působila v letech 2002-2006 KSČM, US-DEU, KDU-ČSL a Prostějov 21. Po volbách 2006 jsou v opozici KSČM, KDU-ČSL, a SZ.“ (Balík S., 2009, s. 192)

3.4.3. Nadměrné koalice

Nadměrná ideově propojená koalice disponuje alespoň jedním nadbytečným členem, bez jehož účasti by koalice měla stále většinu hlasů. Zároveň jsou všichni koaliční partneři ideově příbuzní, respektive ideová vzdálenost mezi krajními subjekty není velká. Tento typ koalice se vyznačuje tím, že ve fungování a komunikaci mezi jednotlivými členy koalice není zapotřebí výrazných ideových kompromisů. Většinou vzniká v systémech, kde je k rozhodování zapotřebí absolutní většiny všech zákonodárců a kde by minimální vítězná koalice měla pouze nejtěsnější většinu. V těchto případech je rozšíření koalice o ideově blízký subjekt racionálním řešením. Dalším případem vzniku této koalice je situace, při níž existuje jasná dominance vítězné strany, která však sama nemá potřebnou většinu hlasů. Kdyby přizvala do koalice pouze jednoho menšího partnera, jehož hlasy by pro vytvoření většiny byly postačující, ten by tak získal jistou exkluzivní pozici, díky níž by mohl větší stranu „vydírat“. Z tohoto důvodu přizve do koalice takovýchto partnerů více. Podobná situace nastává i z důvodu nedisciplinovanosti politických frakcí, které by mohly minimální vítěznou koalici sestavit. Poslanci či zastupitelé těchto stran by se staly „nepostradatelnými“ a ze své pozice by mohli vyvíjet tlak na celou skupinu. Proto vedení těchto stran přistupuje k utváření koalic nadměrných ideově propojených (Balík S., 2008, s. 44 - 45).

Příklad: „V Tanvaldu vznikla po volbách 2002 nadměrná ideově propojená koalice složená z ODS, Nové volby pro Tanvald a SNK. Tato koalice, proti níž stála opozice složená z KSČM, ČSSD a ČSNS, se opírala o 14 z 21 mandátů, ačkoliv i samotné spojení ODS a Nové volby pro Tanvald (příp. SNK) by disponovala 11 mandáty, tedy nejtěsnější většinou.“ (Balík S., 2009, s. 193)

Dalším typem, i když výjimečným, je nadměrná ideově nepropojená koalice. Stejně jako předchozí typ ji tvoří alespoň jeden nadbytečný člen, avšak koaliční partneri jsou ideově vzdálení. Výjimečnost tohoto uskupení tkví v tom, že se nachází na hranici koalic velkých a širokých a často tak vznikají debaty, do kterého z těchto tří typů vzniklá koalice vlastně patří. V opozici nadměrné ideově nepropojené koalice musí stát více politických subjektů, přičemž jeden z nich se musí ideově nacházet mezi dvěma členy koalice. Důvody vzniku této koalice bývají analogické jako v předchozím typu (Balík S., 2008, s. 45).

Příklad: „Po volbách 2006 vznikla v Bystřici nad Pernštejnem nadměrná ideově nepropojená koalice složená ze Sdružení za rozvoj bystrického regionu, ČSSD, KSČM, KDU-ČSL a Volby pro Bystřici. V opozici působí SNK ED a ODS.“ (Balík S., 2009, s. 194)

Koalice široká vzniká v případech, kdy se do koalice zapojí téměř všechny relevantní politické subjekty. Mimo tuto koalici stojí, obvykle z ideologických důvodů, jeden významný politický aktér, popřípadě celý jeden politický proud. Vzniklou koalici tvoří více než dva ideově nesourodí členové a zároveň i více členů, než je potřeba k získání nadpoloviční většiny. Existují dva důvody vzniku široké koalice. Prvním z nich je uzavření spojenectví proti onomu jedinému subjektu, kdy jednotlivé strany volí jakousi ochranu před společným „nepřítelem“ a ideové rozdíly ustupují do pozadí. Druhým důvodem je uzavření spojenectví bez onoho jediného subjektu. Tato varianta má blíže ke všeobecní koalici a většinou se i v následujících volbách v koalici všeobecní přemění. Oba tyto důvody spojuje i snaha o zapojení co největšího množství subjektů do společné zodpovědnosti (Balík S., 2008, s. 45 - 46).

Příklad: Při volbách 2002 získala mandát v zastupitelstvu Velkého Meziříčí KDU-ČSL, ČSSD, SNK, ODS, KSČM a Politický klub SDS, SV-SOS. V radě zasedli představitelé každé z nich s výjimkou KSČM.“ (Balík S., 2009, s. 195)

Posledním typem nadměrných koalic je koalice všestranná, či všeobecní. Tato situace vzniká, když se na formování exekutivy podílejí všechny hlavní politické strany, neboli se žádná z nich nedistančuje. Důvody vzniku této koalice lze spatřit ve strategickém a zároveň pragmatickém smýšlení jednotlivých aktérů. Zapojení všech aktérů do všestranné spolupráce a zavedení konsenzuální atmosféry je pro vítěze jistější. Od tohoto kroku si slibuje, že při menším úspěchu v následujících volbách se protivníci

zachovají obdobně a oni se tak budou moci podílet na exekutivě i nadále. Všechny zainteresované subjekty navíc tuto formu uskupení obhajují s úctou k vůli voličů, protože oni si přece takové rozložení sil přejí. Ačkoliv je tímto pouze maskována jejich touha po bezpečí (Balík S., 2008, s. 46 – 47).

Příklad: „Po volbách 2002 v Lipníku nad Bečvou utvořilo všeobecní koalici všech pět subjektů přítomných v zastupitelstvu. Unie pro Lipník, ODS, ČSSD a KDU-ČSL.“ (Balík S., 2009, s. 196)

3.5. Koalice dle velikosti obce

Výzkum teorií koalic a všech jejích atributů na komunální úrovni je velice nejistý. Velká fragmentace českých obcí a značné rozdíly co do jejich velikostí neumožňuje celistvý pohled na tuto problematiku. V závislosti na charakteristice lokálního politického prostoru a následné tvorbě koalic vymezil P. Jüptner (2004) čtyři funkční typy obcí podle velikosti, které ukazuje tabulka č. 1.

Tabulka 1: Velikostní rozmezí obcí

Kategorie obcí	Počet obyvatel
nejmenší obce	cca do 1 700 obyvatel
obce menší střední velikosti	cca 1 701 – 9 000 obyvatel
obce větší střední velikosti	cca 9 001 – 45 000 obyvatel
největší obce	cca nad 45 000 obyvatel

Zdroj: Jüptner in Cabada a kol., 2006, s. 114

3.5.1. Nejmenší obce

Do této kategorie se řadí obce do maximálního počtu cca 1 700 obyvatel, což představuje asi 87% všech obcí České republiky. V těchto obcích převládají nezávislí kandidáti, kteří se sdružují jednak na společných kandidátních listinách, jednak na kandidátkách politických stran. Tento fakt mimo jiné napovídá, že politickými aktéry v nejmenších obcích jsou velice často právě jednotlivci, a tak zde o koalicích nelze příliš hovořit (Jüptner in Cabada a kol., 2006, s. 114). Jedním z důvodů tohoto fenoménu nejmenších obcí je silná individuální vazba mezi jednotlivými občany obce, která se projevuje i v politickém procesu. Zvolené zastupitelstvo, popřípadě rada, poté nezřídka vystupuje

a počíná si jako jedna „velká rodina“, kde všichni členové táhnou za jeden provaz. Tuto formu spolupráce označil P. Jüptner (2004) jako „superkoalici“.

3.5.2. Obce menší střední velikosti

Do této kategorie se řadí obce s počtem obyvatel cca 1 701 – 9 000, což je asi 10% obcí České republiky. S velikostí obce se čím dál častěji objevují kandidátní listiny různých politických uskupení. Počet jejich členů je však stále omezen na tzv. jádra a bez nezávislých by své kandidátky jen těžko zaplnili. Nezávislí kandidáti však často hrají roli pouze jakéhosi „křoví“ a o zvolení jako takové vůbec nestojí, nicméně obdrženy hlasy pomáhají členům politické strany ke zvolení. Výše zmíněná jádra, založená především na osobních vztazích a uznání, jsou pak často politickými aktéry těchto obcí (Jüptner, 2004, s. 87). Koalice se v těchto obcích utváří především za účelem zvolení starosty a místostarosty, s rostoucím počtem obyvatel se začínají objevovat i rady obcí. Nejčastějším typem koalice je široká koalice, případně velká koalice. Charakteristickým rysem je jejich proměnlivost povahy. Ihned po volbách je ustavena velká popřípadě minimální vítězná koalice, avšak během volebního období dochází ke změně postavení opozice, která je postupem času považována za jakousi „rozšířenou koalici“ a tiše podporuje většinu. Tímto způsobem se rodí jakási víceúrovňová koalice, která může přerůst až do zvláštní formy hierarchického klientelismu (Jüptner in Cabada a kol., 2006, s. 114).

3.5.3. Obce větší střední velikosti

Do této kategorie se řadí obce s počtem obyvatel cca 9 001 – 45 000, které reprezentují necelá 3 % obcí České republiky. S rostoucím počtem obyvatel se vytrácí vliv nezávislých kandidátů i jejich počet na kandidátních listinách. Teprve od této úrovně se čím dál častěji objevují různá politická hnutí s plnohodnotnou členskou základnou, která zároveň plní roli hlavních politických aktérů. Poprvé se tak ve větší míře vyskytují zřetelné exekutivní koalice, mezi nimiž dominují koalice nadměrně ideově nepropojené (Jüptner in Cabada a kol., 2006, s. 114 - 115). V těchto koalicích spolupracuje většina politických subjektů, čímž koalice disponuje výraznou převahou při hlasování. Z toho vyplývá, že role ideologické vzdálenosti nemá v těchto obcích stále příliš velkou váhu, což se zdůvodňuje vzájemnou znalostí zastupitelů (Jüptner, 2004, s. 92).

3.5.4. Největší obce

Do této kategorie se řadí obce s počtem obyvatel větším než cca 45 000, kterých se na našem území vyskytuje pouhých dvacet čtyři. Na této úrovni již celému politickému systému vévodí politické strany a jejich etablovaní členové, naopak nezávislí kandidáti se vyskytují pouze marginálně, a to především na kandidátkách regionálních politických stran. Soutěživost je zde již všudypřítomná a princip vlády a opozice je naprostou samozřejmostí. To je dáno určitou mírou společenské prestiže zastávajících funkcí a poměrně velkou mocí rozhodovat a ovlivňovat (Jüptner, 2004, s. 95). Termín koalice dostává konečně ten správný smysl, a to jak v předvolební tak v povolební fázi. Z funkčního hlediska se dá již hovořit o podobnosti s parlamentní politikou. Převažujícím typem jsou minimální vítězné a nadměrné koalice, za kterými lze nalézt motivaci „bezpečné většiny“. Nicméně ideologická vzdálenost má stále i na této úrovni menší význam (Jüptner in Cabada a kol., 2006, s. 115).

3.6. Teorie koalic na úrovni komunální politiky

Výše popisovaná teorie koalic byla zformulována pro státní úroveň politické vertikály, to znamená, že v základu představuje pravidla pro tvorbu parlamentních vlád. Právě z tohoto důvodu byly jednotlivé orgány obce, při jejich představování, přirovnávány k jejich státním „ekvivalentům“.

Teorii koalic v prostředí české komunální politiky nelze aplikovat na nejmenší obce, respektive obce, ve kterých není volena rada. V těchto obcích se volí pouze starosta, popřípadě místostarosta, kteří mají v českém obecním zřízení poměrně slabé postavení. Navíc v nejmenších obcích velice často vystupují jednotliví nezávislí kandidáti, kteří ani nereprezentují žádný politický proud a spolupráce v zastupitelstvu funguje na bázi osobních sympatií. Naopak ve větších obcích, kde se volí rada, je zastupitelstvo minimálně patnácti členné, vystupuje zde více politických proudů, které mezi sebou musí více komunikovat, a to jak při volbě obecních orgánů, tak i během celého funkčního období (Balík, 2008, s. 48 – 53).

Do koalice však nesmí být řazeni všichni, kteří svůj hlas odevzdali členům rady. Nezřídka se jedná pouze o projev politického realismu, a to když opoziční subjekty, vědomi si toho, že nemohou prosadit vlastní kandidáty, hlasují pro navržené kandidáty koalice. Kromě toho mohou v jednotlivých stranách působit osobité zájmové či názorové proudy, které utváří vlastní politiku, včetně té koaliční. Významným prvkem komunální politiky jsou

také velice často osobní vztahy, které mohou logické koaliční uspořádání značně deformovat. Další nemalou potíží je skutečnost, že spousta aktérů komunální politiky nemá zájem o moc či vliv a tudíž ani o exekutivní posty, přičemž právě toto je elementární předpoklad celé teorie. Jejich motivem bývá např. kontrola vlastních zájmů či jen prestižní společenský statut spojený s výkonem funkce zastupitele, místostarosty či starosty (Balík, 2009, s. 197 - 198). Nezřídka se místní aktéři snaží dosáhnout většího počtu rovnocenných cílů zároveň, což většinou vede k souběžné existenci hned několika her (a tedy i cílů) v rámci jediného politického systému. Použití teorie koalic je však v případě překrývání několika her nemožná (Jüptner in Cabada a kol., 2006, s. 111 - 112). Významným předpokladem teorie koalic je pojetí politických stran jako unitárních aktérů, podle které není koaliční jednání politických stran významnějším způsobem ovlivňováno jejich vnitřní strukturou a dle něžž strany vystupují navenek jednotně (Hudák et al., 2003, s. 182). V menších a středních obcích lze však pozorovat absenci stranických struktur, absenci funkčních atributů politických stran a nízkou míru stranické disciplíny (Jüptner in Cabada a kol., 2006, s. 112). I přesto lze v komunální politice s pojetím „unitárních aktérů“ operovat. Tyto jednotky se ale exaktně neshodují s politickými stranami, nicméně se spíše hovoří o tzv. politických táborech (Hudák et al., 2003, s. 182 - 183).

Již ze samotné odlišnosti komunální politiky od té celostátní vyplývá, že i vznik, motiv a fungování lokálních koalic bude odlišné. V menších obcích tuto problematiku velice významně ovlivňuje fenomén nezávislých kandidátů, osobní sociální vztahy mezi voliči a kandidáty a v neposlední řadě i „nepolitický styl“ vedení obce v duchu jedné velké rodiny. S rostoucí velikostí obce tyto aspekty ztrácejí na síle, objevují se však nové, jako je sledování více paralelních cílů, zisk postu zastupitele či starosty pouze z prestižních důvodů, kontrola vlastních zájmů, apod. Z těchto důvodů je vždy nutné analyzovat místní politické i nepolitické klima a pochopit souvislosti, které vedly (či vedou) ke koaliční spolupráci lokálních aktérů.

3.7. Lokální modely demokracie

Typologie obcí z hlediska lokálních modelů demokracie, kterou rozpracoval V. Bubeníček (in Čmejrek et al., 2010), je založena na analýze způsobu sestavování kandidátních listin, a to i z toho důvodu, že v malých obcích se často jedná o jediný způsob předvolební (a často i „politické“) aktivity. Způsob předvolebního sestavování

kandidátních listin je dán lokálním stranickým systémem z hlediska jeho plurality a dále také z povahy volebního boje o hlasy voličů, tedy úrovní rivality mezi jednotlivými volebními stranami. Právě tyto dva faktory (formát stranického systému a úroveň rivality) jsou považovány za klíčová kritéria určující základní modely sestavování kandidátních listin, které dále slouží pro typologizaci lokálních modelů demokracie. Úroveň rivality lze v komunálních politických systémech rozdělit podle koordinace procesu při sestavování kandidátních listin, a to na kooperativní model (jinak řečeno centrálně koordinovaný) a nekooperativní model. Formát stranického systému se rozděluje na pluralitní či nepluralitní, za jehož definiční činitel se pokládá celkový počet kandidátů zapsaných na kandidátních listinách napříč všemi volebními stranami. Za pluralitní systém se tedy dá považovat i systém, ve kterém figuruje pouze jedna volební strana, jejíž role nezřídka končí vyhlášením výsledků voleb. O pluralitní systém se bude jednat vždy, když počet kandidátů převyší počet rozdělovaných mandátů v daném volebním obvodu. Pro potřeby lokálních modelů demokracie je pluralitní systém dále rozdělen do dvou kategorií, a to na „ryze“ pluralitní - počet kandidátů je dvojnásobný či větší než je počet zastupitelských křesel, a na semipluralitní – počet kandidátů je více než je počet zastupitelských křesel, zároveň je však počet kandidátů menší než je dvojnásobek zastupitelských křesel (Bubeníček in Čmejrek et al., 2010, s. 155 – 156).

Typologie lokálních modelů demokracie vznikne z kombinace obou výše formulovaných kritérií. Takto jsou obce rozděleny do čtyř základních kvalitativních skupin, jejichž způsob definování blíže ukazuje schéma č. 2. Modely s pluralitním systémem jsou navíc ještě rozděleny na semipluralitní a pluralitní (Bubeníček in Čmejrek et al., 2010, s. 157).

Schéma 5: Typologie lokálních modelů demokracie

	NEKOOPERATIVNÍ STRATEGIE		KOOPERATIVNÍ STRATEGIE		
NEPLURALITNÍ SYSTÉM	A neparticipativní model		apoliticko – demarchistický model B		$\left(\frac{\text{kandidáti}}{\text{zastupitelé}} \leq 1 \right)$
	D kompetitivní model	semi - pluralitní (D1)	semi - pluralitní (C1)	konsenzuální model C	$\left(1 < \frac{\text{kandidáti}}{\text{zastupitelé}} < 2 \right)$
pluralitní (D2)		pluralitní (C2)	$\left(\frac{\text{kandidáti}}{\text{zastupitelé}} > 2 \right)$		

Zdroj: Bubeníček in Čmejrek et al., 2010, s. 157

Podle V. Bubeníčka je prvním modelem neparticipativní model (A), jež tvoří obce s čistě nepluralitním stranickým systémem a zároveň nekooperativní strategií lokálních politických aktérů. Obce spadající do této kategorie se vyznačují lhostejností až naprostým nezájmem svých obyvatel o aktivní politickou participaci, jež přímo ohrožuje existenci vlastní autonomie obce. Jedním z častých ukazatelů takové nezdravé „kondice“ místního politického systému je konání opakovaných nebo dodatečných voleb, a to z toho důvodu, že počet kandidátů v řádných volbách nepřekročil ani stanovenou minimální hranici pěti kandidátů. V. Bubeníček poukazuje na to, že obce této kategorie se nezdává nacházet ve svém posledním stádiu vývoje, po kterém přichází již jen samotný zánik obce a její následné připojení k sousední obci. Z několika málo možností na záchranu samostatnosti obce bývají nově přistěhovaní občané, kterým osud obce nebývá tak lhostejný. Následné „oživování“ vztahů mezi místní samosprávou a obyvateli obce pak pomáhá k odlišování se těchto obcí od neparticipativního modelu až k postupnému přibližování se k modelu apoliticko-demarchistickému (Bubeníček in Čmejrek et al., 2010, s. 157 - 158).

Druhým modelem je apoliticko - demarchistický model (B), jež tvoří obce, v nichž do komunálních voleb kandiduje pouze jeden politický subjekt. Na této jediné kandidátní listině se počet kandidátů rovná počtu volených zastupitelů, čímž jsou výsledky voleb předem známé. V. Bubeníček zdůrazňuje, že v podstatě jediným cílem voleb v těchto obcích je především zachování autonomie obce, tedy zachování lokální vlády. V mnoha obcích je tento stav chápán jako výchozí bod budoucího kvalitativního vývoje lokálního stranického systému, avšak proti této evoluci hraje fakt, že role zastupitele i starosty je často neuvolněná. V následujících volbách tak často dochází k celkové personální obměně, nebo naopak dochází k postupnému přebírání moci některé z místních zájmových skupin. Avšak dle V. Bubeníčka nezáměr o kandidaturu v těchto obcích není, na rozdíl od modelu A, dán lhostejností obyvatel o budoucnost obce, ale je důsledkem všeobecní spokojenosti se současným vedením obce. O budoucím rozvoji obce a vlastně i o samotné politice obce je často rozhodováno mimo politický prostor, a to například v rámci společenských aktivit nebo přímo ve spolupráci s občany obce. Vedení obce se tímto snaží zabránit jakýmkoli politickým střetům, které by negativně ovlivnily harmonický rozvoj obce a místní konsenzuální atmosféru. Apoliticko – demarchistický model nemá však v praxi příliš dlouhého trvání a jedná se spíše o teoretický model. Obce s vyšší mírou participace svých občanů na veřejném životě i politickou angažovaností

mají často tendence k přesunu k větší pluralitě, a tím i k přibližování se ke konsenzuálnímu modelu (Bubeníček in Čmejrek et al., 2010, s. 158 - 159).

Třetím modelem, který V. Bubeníček popsal, je konsenzuální model, jež je tvořen obcemi s pluralitním stranickým systémem a zároveň je v nich dosahováno konsenzu za pomoci kooperativní strategie. Ačkoliv se formát stranického systému vyznačuje vyšším počtem kandidátů než je počet zastupitelských křesel (tedy pluralitním prostředím), stále jde ve své podstatě pouze o zachování autonomie obce. Z tohoto důvodu lze hovořit o jakési vyvinutější formě obce modelu B. Komunálních voleb se sice účastní i větší počet volebních stran, avšak charakter volebního boje spíše připomíná kvazikonkurenční typ než ten kompetitivní. Samotný výsledek voleb pak není až tak důležitý. V obcích patřících do této kategorie jednoznačně dominuje koncept *Gemeinschaft*, tedy společenství jako pospolitost, což se vyznačuje bohatým spolkovým životem a participativní politickou kulturou. Typickým znakem politického prostoru tohoto modelu je vysoká volební účast a centrálně koordinovaná forma kandidatury – většinou samostatně kandidující nezávislí kandidáti, přičemž rivalita mezi jednotlivými kandidáty je minimální, a to právě díky centrálně koordinovanému způsobu. Velkou míru propojenosti občanského a politického života obyvatel obcí konsenzuálního modelu dokazují i nezřídka se objevující kandidátní listiny sestavené místními tradičními spolky, jako je Sdružení dobrovolných hasičů či Sokol (Bubeníček in Čmejrek et al., 2010, s. 159 - 160).

Čtvrtým a zároveň posledním modelem je kompetitivní model. V obcích spadajících do této kategorie se prolínají rozličné mechanismy stranických systémů, sestavování kandidátních listin i formy řízení předvolebního boje. V průběhu volební kampaně lze již zaznamenat vyšší úroveň rivality, jelikož cílem voleb není pouhé udržení autonomie obce, nýbrž účelem voleb je získání a udržení kontroly nad vedením obce. Typ volebního boje pak nezřídka nabývá semikonkurenční až kompetitivní povahy. V. Bubeníček poukazuje na to, že možností stranického systému je v tomto modelu bezpočet, avšak všechny musí splňovat podmínku kandidatury většího počtu politických subjektů, přičemž celkový počet kandidátů musí být vždy větší, než je počet volených zastupitelů. Vedle samostatně kandidujících nezávislých kandidátů se zde objevují i lokální organizace politických stran s celonárodní působností. Během volebních kampaní se v těchto obcích objevují odlišné volební programy, v méně rozvinutých systémech pak jednotlivé volební strany sahají k obsazení svých kandidátek místními známými osobnostmi. S kompetitivním modelem se lze převážně setkat v těch obcích, kde existují

alespoň dva odlišné názory na vedení a rozvoj obce. Obvyklým ukazatelem tohoto modelu v malých obcích jsou často opakované volby, a to z důvodu nízkého počtu zastupitelů. Při vyrovnaných volebních výsledcích drží opozice vítěze voleb v šachu, jelikož složením svých mandátů může vyvolat nové volby (Bubeníček in Čmejrek et al., 2010, s. 161 - 162).

Typologie lokálních modelů demokracie zároveň odhaluje i možná nastavení lokálních politických systémů v malých obcích, která v podstatě dovolují místní samosprávě plnit socioekonomické úkoly přispívající ke správnému rozvoji obce. Mezi hlavní znaky těchto modelů patří zejména mechanismy stranických systémů, prostředky k dosahování konsenzu či míra propojení občanské participace s účastí na místním politickém životě. Dalším krokem je však určení stěžejních atributů lokálních modelů demokracie, které přispívají k účinnosti nebo akceschopnosti obecní vlády. Pro účely této analýzy byla zvolena následující kritéria: utváření exekutivních koalic, rozhodovací proces (respektive jeho mechanismus), pluralita, forma kandidatury a participace (respektive míra překrývání politické participace s dalšími projevy společenského života obce). Níže uvedená tabulka č. 2 ukazuje rozbor charakteristických znaků sociálněpolitických institucí jednotlivých lokálních modelů demokracie dle výše uvedených kritérií (Bubeníček in Čmejrek et al., 2010, s. 162 - 164).

Tabulka 2: Charakteristické znaky institucí lokálních modelů demokracie v malých obcích

Kritéria	Model A	Model B	Model C	Model D
Koalice	Široká nebo všeobecní	Všeobecní	Všeobecní	Minimální vítězná
Rozhodovací proces	Obojí	Konsenzus	Konsenzus	Většinový princip
Pluralita	Nepluralitní	Nepluralitní	Semipluralitní a pluralitní	pluralitní
Forma kandidatury	Většinový systém (1 strana / NK)	Většinový systém (1 strana / NK)	Oba systémy (NK / strany)	Poměrný systém (strany)
Participace	Minimální	Koordinace	Koordinace	Smíšený model

Zdroj: Bubeníček in Čmejrek et al., 2010, s. 164

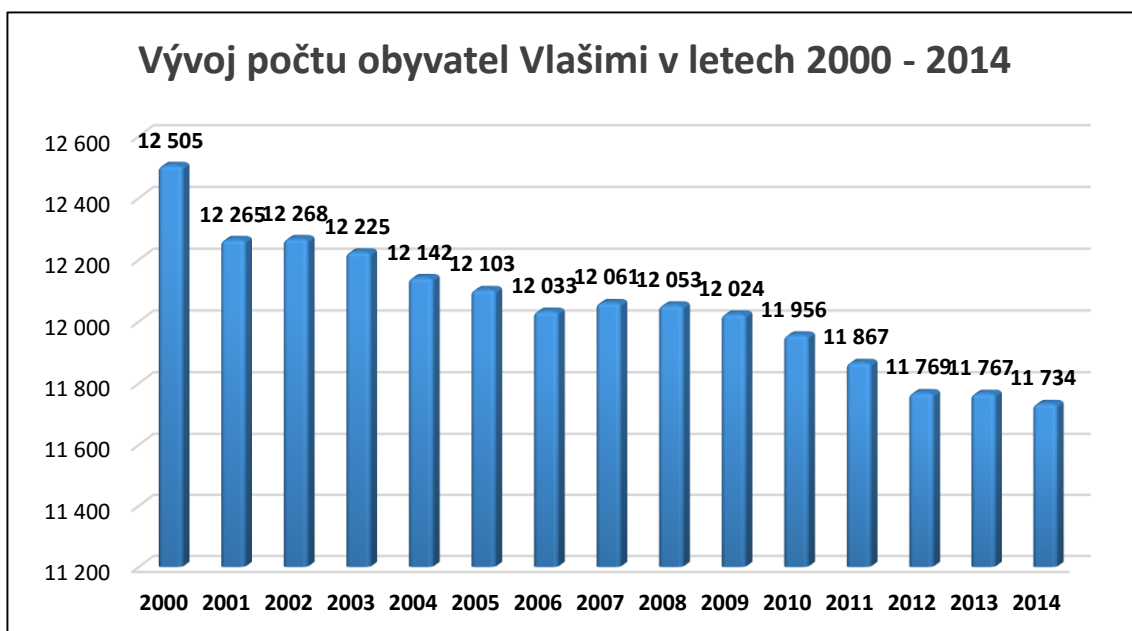
Z výše uvedených typologií lokálních modelů demokracie a zároveň z tabulky č. 2 dochází V. Bubeníček k závěru, že obce náležící do skupiny A, B a C jsou z určitého pohledu podobné – daná kritéria vykazují konzistentní kvalitu, čímž upřednostňují reprezentativnost místní vlády a odsouvají tak problematiku akceschopnosti do pozadí. Obce patřící do skupiny D se od ostatních liší, a to tím, že jsou vnitřně nehomogenní a mají tendenci k vyšší soutěživosti systému – účinnost vlády by měla být postavena především na její akceschopnosti. Při zkoumání některých obcí V. Bubeníček zaznamenal jejich přesun z jednoho modelu do druhého, čímž jednotlivé typy modelu označil za jakási vývojová stadia komunálních politických systémů. Na druhou stranu má však většina malých obcí kategorie D tendenci k postupnému směřování zpět k modelu C. Právě konsenzuální model C se nejvíce přibližuje jakémusi ideálu lokální demokracie, a to nejen z doposud řešených typů lokálních modelů demokracie za použití výše zmíněných kritérií, ale i při uplatnění normativních předpokladů, respektive rozboru „klíčových pojmů“. Mezi tyto pojmy patří občanství a komunita, diskuse, politická socializace a „dobrá vláda“ a sociální prosperita. Občanské angažovanosti (občanství a komunita), jejímž předpokladem je politická socializace (třetí pojem), nejvíce vyhovují pluralitní modely C a D. Druhý pojem diskuse je jednou z typických vlastností modelů s kooperativní strategií, tedy modelů B a C. Poslední pojem, který v podstatě zastřešuje princip lokální demokracie, jednoznačně předpokládá preferenci účinnosti místní vlády před její akceschopností. Zároveň nelze očekávat vznik „dobré vlády“ v neparticipativním prostředí. Těmto kritériím opět odpovídá opět model C, případně i model B (Bubeníček in Čmejrek et al., 2010, s. 164 - 166).

4.2. Demografická struktura

Na začátku roku 2015 se ve Vlašimi hlásilo k trvalému pobytu 11 734 obyvatel (vývoj počtu obyvatel města od roku 2000 znázorňuje graf č. 1.). Při rozloze města 41,44 km² činí hustota osídlení 283,16 obyvatel na kilometr čtvereční. V roce 2015 byla Vlašim sto desátá nejlidnatější obec České republiky a zároveň osmnáctá největší obec Středočeského kraje. Celkové množství 11 734 obyvatel tvořilo 5 727 (48,81%) mužů a 6 007 (51,19%) žen. V produktivním věku mezi 15 a 64 lety žilo ve městě 7 791 (66,4%) obyvatel, dětí a mladistvých do 14 let včetně bylo 1 610 (13,72%). Průměrný věk obyvatel města dosahoval 43 let (Český statistický úřad, 2016).

Nejvyšší zastoupení má v obci, podle posledního sčítání lidu, domů a bytů 2011, středoškolsky vzdělané obyvatelstvo, a to 6 554 (55,9%) obyvatel. Přičemž střední bez maturity vlastní 3 524 a úplné střední (s maturitou) vlastní 3 030 obyvatel. Pouze bezmála 9% obyvatel (993) má vysokoškolské vzdělání. Z celkového počtu 11 723 (počet obyvatel města v roce 2011) se majoritní počet obyvatel hlásil k národnosti české, a to 8 780 (75%). Mezi další národnosti, ke kterým se obyvatelé Vlašimi hlásili, patří národnost slovenská (73), polská (30) a vietnamská (25). Z hlediska náboženského vyznání převažovali ve městě ateisté s 35% (3 307 obyvatel) nad věřícími, kterých bylo pouze 17% (1998) obyvatel (Český statistický úřad, 2016).

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel Vlašimi k 31. 12. v letech 2000 – 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dat z ČSÚ

4.3. Socioekonomická charakteristika území

4.3.1. Obyvatelstvo

Následující údaje jsou počítány za použití podkladu sčítání lidu, domů a bytů, které proběhlo v roce 2011. Tento rok žilo ve Vlašimi celkem 11 723 obyvatel. Z celkového počtu 5 878 ekonomicky aktivního obyvatelstva bylo 93% (5 466) zaměstnaných, přičemž 274 bylo pracujících důchodců a 104 žen na mateřské dovolené. Nezaměstnaných osob bylo celkem 412 (7%). Z ekonomicky neaktivního obyvatelstva, které čítalo 5 346 obyvatel, bylo 2 740 nepracujících důchodců a 1 650 žáků, studentů a učňů. Osob s nezjištěnou ekonomickou aktivitou bylo 499 (Český statistický úřad, 2016).

4.3.2. Pracovní příležitosti a nezaměstnanost

V roce 2014 bylo ve městě registrováno celkem 2 993 podniků, přičemž podniků se zjištěnou aktivitou bylo 1 497. Fyzických osob podnikajících dle živnostenského zákona zde vykonávalo činnost celkem 1 113, fyzických osob podnikajících dle jiného než živnostenského zákona bylo 132 a zemědělských podnikatelů pouze 16. Aktivních právnických osob vykonávalo ve městě svou činnost 223, přičemž u 128 případů se jednalo o obchodní společnost, ve 12 případech o akciovou společnost a ve dvou případech o družstvo. Nejvíce aktivních podniků působilo v oblasti velkoobchodu a maloobchodu, oprav a údržby motorových vozidel (295), průmyslu (214) a stavebnictví (208). Celkovou odvětvovou strukturu podnikatelských subjektů ve Vlašimi ukazuje graf č. 2 (Český statistický úřad, 2016).

Míra nezaměstnanosti ve Vlašimi v roce 2015 byla v průměru 4,1%, což je asi 323 osob. Průměrná nezaměstnanost v okrese Benešov byla celkově nižší než ve Vlašimi, a to 3,8%, naopak ve Středočeském kraji byla průměrná nezaměstnanost s 5,8% celkově vyšší (Generální ředitelství Úřadu práce ČR, 2016). Největším zaměstnavatelem ve městě je bezesporu firma Sellier & Bellot, i proto se nelze divit, že nejvíce zaměstnaných osob (1 512) pracovalo v průmyslu. Dále bylo nejvíce obyvatel zaměstnáno v odvětví obchodu a oprav motorových vozidel (607), vzdělávání (385), zdravotní a sociální péče (384), veřejné správy a obrany (332). Mimo město pak do zaměstnání vyjíždělo celkem 1 274 pracujících osob a do škol 346 žáků a studentů. V tomto ohledu má nemalý význam příhodná poloha města a hlavně vynikající dopravní obslužnost a s tím související blízkost zejména Benešova a Prahy (Český statistický úřad, 2016).

Graf 2: Podnikatelské subjekty podle odvětví k 31. 12. 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dat z ČSÚ

4.3.3. Zdravotnictví

Zdravotní péče ve Vlašimi je na velice dobré úrovni. Svou polikliniku zde má Nemocnice Rudolfa a Stefanie Benešov, a.s., nemocnice Středočeského kraje, která poskytuje základní zdravotní péči. Své místo zde našla i výjezdová základna Zdravotnické záchranné služby Středočeského kraje. Ve městě působí několik lékařů pro děti a dorost, několik lékařů pro dospělé, několik zubařů i několik veterinářů. Síť základní zdravotní péče doplňuje několik lékáren a rehabilitační středisko. Nejbližší řádná nemocnice se nachází v Benešově (cca 25 min), dále je v dojezdové době kolem 1 hodiny nemocnice v Praze, Jihlavě či Táboře. Všechna tato města disponují všeobecnou zdravotní péčí na nejvyšší úrovni.

4.3.4. Školství

Město Vlašim zřizuje celkem 5 mateřských škol, na které svou vzdělávací činností navazují 2 základní školy: ZŠ Vorlina a ZŠ Sídliště. Své dlouhodobé místo zde zaujímá i Základní umělecká škola Vlašim, kterou v roce 2014 navštěvovalo 559 žáků (Základní umělecká škola Vlašim, Výroční zpráva o činnosti školy 2014/2015, 2016).

O středoškolské vzdělání místního obyvatelstva se stará struktura čtyř středních škol: Gymnázium Vlašim, Obchodní akademie Vlašim, Střední průmyslová škola Vlašim a Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Vlašim (Město Vlašim, Městské organizace, 2016).

4.3.5. Kultura

O kulturní život ve městě se stará několik městem zřizovaných organizací, mezi které patří Kulturní dům Blaník, Městský dům dětí a mládeže Vlašim, Spolkový dům sourozenců Roškotových, Městská knihovna Vlašim a Sportovní zařízení města Vlašimi (Město Vlašim, Městské organizace, 2016). V kulturním domě se mimo jiné pořádají každý měsíc večerní divadelní představení, každý rok jsou zde taneční kurzy pro střední školy, ale i pro dospělé a každé léto jsou pro děti pravidelně připravena malá divadla. Dětský dům dětí a mládeže zajišťuje pro děti i dospělé zájmové kroužky, turnaje a tábory. Ve spolkovém domě mají své klubovny různé vlašimské spolky a převážně se zde konají různé kurzy a přednášky. Sportovní zařízení města Vlašimi se starají o provoz zimního stadionu, na kterém hrají své zápasy vlašimští hokejisté a během zimy se zde konají veřejná bruslení. Především v letních měsících se starají o provoz venkovního koupaliště. Městskou kulturu doplňuje stálé kino, letní kino nacházející se v prostorách Vlašimského parku, Muzeum Podblanicka sídlící ve Vlašimském zámku, Galerie Občanská záložna či paraZOO, kterou zřizuje Český svaz ochránců přírody Vlašim.

Ve Vlašimi se několikrát do roka koná i několik kulturních akcí, z nichž nejznámější a také nejnavštěvovanější (poslední ročník navštívilo podle odhadů asi 25 tisíc lidí) jsou Májové slavnosti. Konají se téměř po celé Vlašimi, přičemž hlavní atrakce se nachází ve Vlašimském parku, kde je několik pódíí, stánků, atrakcí pro děti a parkurové závody. V areálu Na Lukách se nachází atrakce pro teenagery a dospělé.

4.4. Zhodnocení socioekonomických ukazatelů

Ve městě Vlašimi každým rokem ubývá obyvatel. Na začátku nového tisíciletí zde žilo téměř o 800 obyvatel více než dnes. Ale nejde jen o absolutní úbytek obyvatel města, do značné míry se proměnilo i jeho demografické složení. Podíl počtu obyvatel v aktivním věku na celkovém počtu obyvatel klesl během patnácti let o více jak 5%. Naopak podíl počtu obyvatel starších 64 let k celkovému počtu obyvatel vzrostl během těchto let o více jak 6%. Jinak řečeno, ve městě ubývá pracovní síla a naopak přibývá obyvatel v důchodovém věku. Tento jev lze vysvětlit poměrně jednoduše, mladí lidé se

často stěhují z města za studiem či za lepšími pracovními podmínkami. Starší lidé zde oproti tomu zůstávají a v drtivé většině případů i dožívají. Odliv mladé pracovní síly je do značné míry dán ve městě převažujícím strojírensko-průmyslovým odvětvím, které s sebou přináší specifické a zároveň omezené pracovní podmínky. S výše uvedeným vývojem obyvatelstva je neodmyslitelně spjat i klesající počet dětí do 14 let, jejichž celkový podíl klesl o více než 1 % (Český statistický úřad, 2016).

Průměrný věk obyvatel města se stále zvyšuje, v roce 2015 dosahoval hodnoty 43 let, oproti tomu v roce 2001 dosahoval hodnoty 39,2 let. Index stáří, který vyjadřuje podíl obyvatel starších 60 let na 100 dětí ve věku do 14 let, dosahoval v roce 2001 hodnoty 89,8, v roce 2015 je hodnota tohoto indexu značně vyšší, a to 144,9 (Český statistický úřad, 2016). Z těchto ukazatelů je evidentní, že ve městě zůstává především starší generace obyvatel, která je s místem jejich života spjata. Nová mladá generace je dynamičtější a vyhledává nové příležitosti, za kterými je ochotna cestovat doslova po celém světě. Na tento pro město nepříznivý trend se snaží vedení města reagovat rozšiřováním sportovní, kulturní i sociální základny tak, aby život ve Vlašimi byl pro mladou generaci přitažlivý. Příkladem ze světa sportu je nově zrekonstruovaná atletická dráha, zrekonstruované venkovní koupaliště a zcela nový zimní stadion v areálu Na Lukách. Celkově je sportovní zázemí ve městě na velice dobré úrovni. Z kulturního prostředí lze uvést postupnou rekonstrukci kulturního domu Blaník, modernizaci stálého kina i kontinuální péči o kino letní, opomenout nelze ani každoroční Májové slavnosti ve Vlašimi. V celkové sociální oblasti se město zaměřuje na zkvalitňování a zatraktivňování prostředí pro život ve městě, činí tak skrze modernizaci centra města, neustálou obnovu zámeckého parku a v neposlední řadě také skrze podporu činností zajišťujících uspokojení základních sociálních potřeb obyvatel, jako je zdravotní péče, primární a sekundární vzdělávání, systém úřadů, společenské události a sdružování, obchodní centrum, apod. (rozhovor s pracovnící Městského úřadu Vlašim z odboru hospodářského a investičního Evou Lupačovou).

Míra nezaměstnanosti ve Vlašimi se pohybuje pod celorepublikovým průměrem, což lze hodnotit velice kladně (Český statistický úřad, 2016). Její výše se zvyšuje či snižuje v závislosti na fungování celé české ekonomiky a nejedná se tak o nic výjimečného. Co ovšem pozitivně ovlivňuje míru nezaměstnanosti ve městě, je jeho příznačná geografická poloha a výborná dopravní dostupnost do větších měst jako je Benešov, Praha, Tábor či Jihlava.

5. Lokální politické subjekty

5.1. Politické strany ve Vlašimi

Po roce 1989 došlo v České republice k uvolnění politické situace, což zapříčinilo vytvoření mnoha politických uskupení. Dělo se tak nejen na národní úrovni, ale rovněž na té lokální. Během 90. let postupně klesal počet stran zastoupených v Poslanecké sněmovně a ke změně tohoto trendu došlo až v roce 2010. Tento jev se nevyhnul ani lokální politické scéně ve městě Vlašim. Zatímco v roce 1994 o přízeň místních voličů usilovalo jedenáct kandidátních listin rozličných politických subjektů, v roce 1998 a 2002 klesl počet kandidátních listin na devět, v roce 2006 to bylo již jen osm kandidátních listin a v roce 2010 dokonce pouze šest kandidátních listin. V komunálních volbách v roce 2014 však počet kandidátních listin mírně vzrostl a to na sedm (kandidaturu politických stran v komunálních volbách ve Vlašimi shrnuje tabulka č. 3). Redukce počtu kandidátních listin a tedy i lokálních politických subjektů má více důvodů, obecně lze ale říci, že místní politická sdružení v zásadě kopírují celorepublikové výsledky svých politických stran, a to jak jejich úspěchy, tak i jejich neúspěchy, potažmo zánik.

V komunálních volbách ve Vlašimi vystupují již od roku 1994 kandidátní listiny čtyř politických stran, o kterých lze bez nadsázky tvrdit, že patří k pevným lokálním politickým aktérům. Není náhodou, že všechny tyto politické strany působí dlouhodobě i na celorepublikové úrovni, jedná se o Křesťanskou a demokratickou unii - Československou stranu lidovou (KDU-ČSL), Občanskou demokratickou stranu (ODS), Českou stranu sociálně demokratickou (ČSSD) a Komunistickou stranu Čech a Moravy (KSČM). Od komunálních voleb v roce 1998 se ve Vlašimi pravidelně se svou kandidátní listinou prezentuje také Volba pro město (VPM). Jedná se o politickou stranu zaměřenou pouze na regionální a komunální politiku. V roce 2002 se na místní úrovni poprvé se svou vlastní kandidátkou objevuje politické hnutí sdružující nezávislé kandidáty, které pod různými názvy usiluje o přízeň voličů dodnes. V posledních komunálních volbách v roce 2014 se se svou kandidátní listinou představilo politické hnutí ANO 2011, které tak reaguje na celorepublikový úspěch a všeobecnou popularitu tohoto hnutí po volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, které proběhly v roce 2013 (Český statistický úřad, 2016).

Tabulka 3: Volební strany kandidující v jednotlivých letech a jimi získané počty mandátů

Volební strana	Volby 1994	Volby 1998	Volby 2002	Volby 2006	Volby 2010	Volby 2014
ČSSD	2	3	3	3	3	2
KDU-ČSL	2	2	2	1	2	2
ODS	2	3	4	3	1	1
KSČM	-	3	4	2	2	2
Volba pro město Vlašim	-	5	5	10	11	10
Sdružení SPŽR, NK	5	-	-	-	-	-
Sdružení KSČM, NK	4	-	-	-	-	-
Důchodci za životní jistoty	2	-	-	-	-	-
LSNS	2	-	-	-	-	-
Sdružení DEU, NK	1	-	-	-	-	-
Strana zelených	1	-	-	-	-	-
Sdružení SDL, NK	0	-	-	-	-	-
Koalice SPR-RSČ, SDČR	0	0	-	-	-	-
Unie svobody	-	2	-	-	-	-
Strana za životní jistoty	-	1	0	-	-	-
ČSNS	-	2	1	0	-	-
Sdružení nezávislých	-	-	2	-	-	-
US-DEU	-	-	0	-	-	-
SNK Evropští demokraté	-	-	-	2	-	-
Nestraníci	-	-	-	0	-	-
NEZÁVISLÍ	-	-	-	-	2	3
ANO 2011	-	-	-	-	-	1

Zdroj: Vlastní zpracování dat z ČSÚ

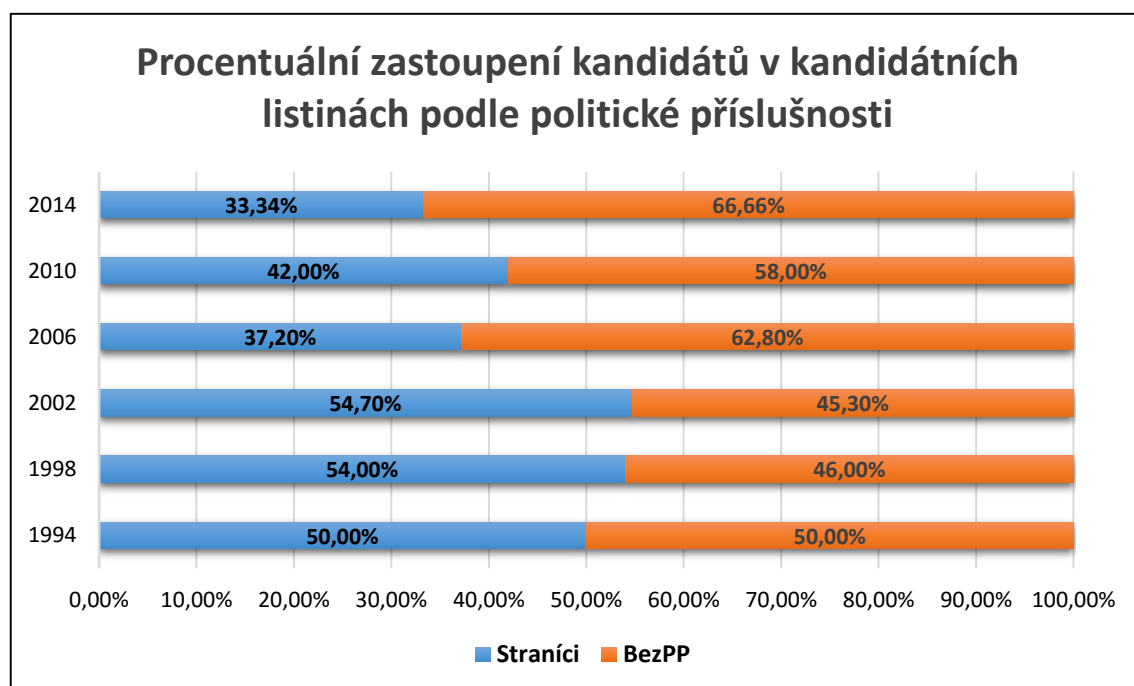
Při zkoumání volebních výsledků politických subjektů, měřených podle jimi dosažených počtů mandátů, si nelze nevšimnout obrovského úspěchu Volby pro město (VPM). VPM při posledních třech konaných komunálních volbách získala vždy cca 50% všech přerozdělovaných mandátů. Její zisk počtu mandátů se oproti předchozím letům zdvojnásobil, z 5 mandátů v roce 2002 na 10 (11 a 10) mandátů v roce 2006 (2010 a 2014). Na těchto volebních úspěších VPM má bezesporu svůj podíl lídr této strany a nynější starosta města Vlašimi Luděk Jeništa, který byl do funkce starosty města poprvé zvolen v roce 2002, načež funkci starosty obhájil jak v roce 2006, tak v roce 2010 i 2014. Pod jeho vedením se město rozvíjí prostřednictvím mnoha projektů (např. Obnova historického centra města Vlašimi, Obnova kulturní památky – vlašimského zámeckého parku, atp.). Kromě toho dokázal sestavit kandidátní listiny z lidí, kterých si místní občané váží a důvěřují jim, což dokazují i počty všech odevzdaných platných hlasů, kterých kandidátka VPM obdržela vždy bezmála polovinu (40,58% v roce 2006, 46,12% v roce 2010 a 43,19% v roce 2014). Zbylé mandáty se přesouvaly mezi ostatní politické strany, žádná z nich však nedokázala dosáhnout na více jak tři zastupitele. Parlamentní

strany, tedy KDU-ČSL, ČSSD, ODS a KSČM, mají ve Vlašimi svou dlouhodobou pozici a vlastní členskou základnu. Vzhledem k jejich místní tradici lze během uplynulých komunálních voleb sledovat téměř neměnné počty získaných mandátů, avšak je potřeba zdůraznit, že počty hlasů nutné k jejich získání mají dlouhodobě spíše klesající tendenci (Český statistický úřad, 2016).

5.2. Nezávislí kandidáti

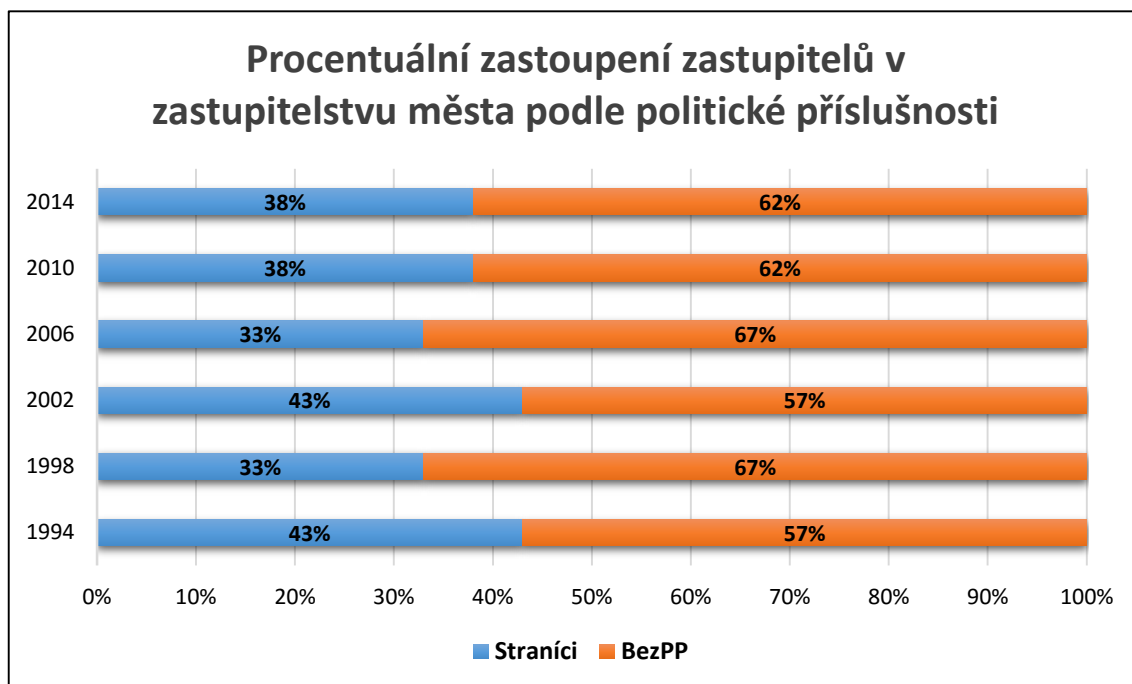
Specifickým elementem komunálních voleb jsou jednoznačně nezávislí kandidáti a jejich nemalý význam na místní politické scéně. Analýzou kandidátních listin od roku 1994 do roku 2014 se zaměřením na politickou příslušnost všech kandidátů bylo zjištěno, že podíl kandidátů bez politické příslušnosti (BezPP) je během let v podstatě téměř vyrovnaný (graf č. 3). Na druhou stranu podíl zastupitelů BezPP má po celá léta ve zvoleném orgánu mírnou převahu (graf č. 4).

Graf 3: Procentuální zastoupení kandidátů v kandidátních listinách podle politické příslušnosti

Zdroj: Vlastní zpracování dat z ČSÚ

Graf 4: Procentuální zastoupení zastupitelů v zastupitelstvu města podle politické příslušnosti

Zdroj: Vlastní zpracování dat z ČSÚ

V zastupitelstvu města Vlašimi, které je tvořeno z 21 členů, mají po celé období převahu zastupitelé BezPP (od 57% do 67%). V 90. letech dosáhli na většinu mandátů za parlamentní strany nezávislí kandidáti, a to i díky preferenčním hlasům. V komunálních volbách od roku 2002 do roku 2014 se situace značně obrátila a mandát parlamentních politických stran v drtivé většině hájí jejich členové, na tomto místě je však nutné podotknout, že jména zůstala víceméně totožná, nicméně původně nezávislí kandidáti přijali politickou příslušnost té strany, za kterou dlouhodobě kandidovali. V zastupitelstvu města však dominuje politická strana VPM (v roce 2006 celkem 10 zastupitelů, v roce 2010 dokonce 11 zastupitelů a v roce 2014 opět 10 zastupitelů), která svou kandidátní listinu sestává výhradně z místních osobností bez politické příslušnosti (s výjimkou Bedřicha Musila, který je členem VPM). Z voličské podpory nezávislých kandidátů prostřednictvím preferenčních hlasů u parlamentních stran v 90. letech a z masivní voličské podpory VPM v posledních třech volebních období lze konstatovat, že občan -volič upřednostňuje empirické znalosti místních osobností, před vztahem k ideologii politických stran (Český statistický úřad, 2016).

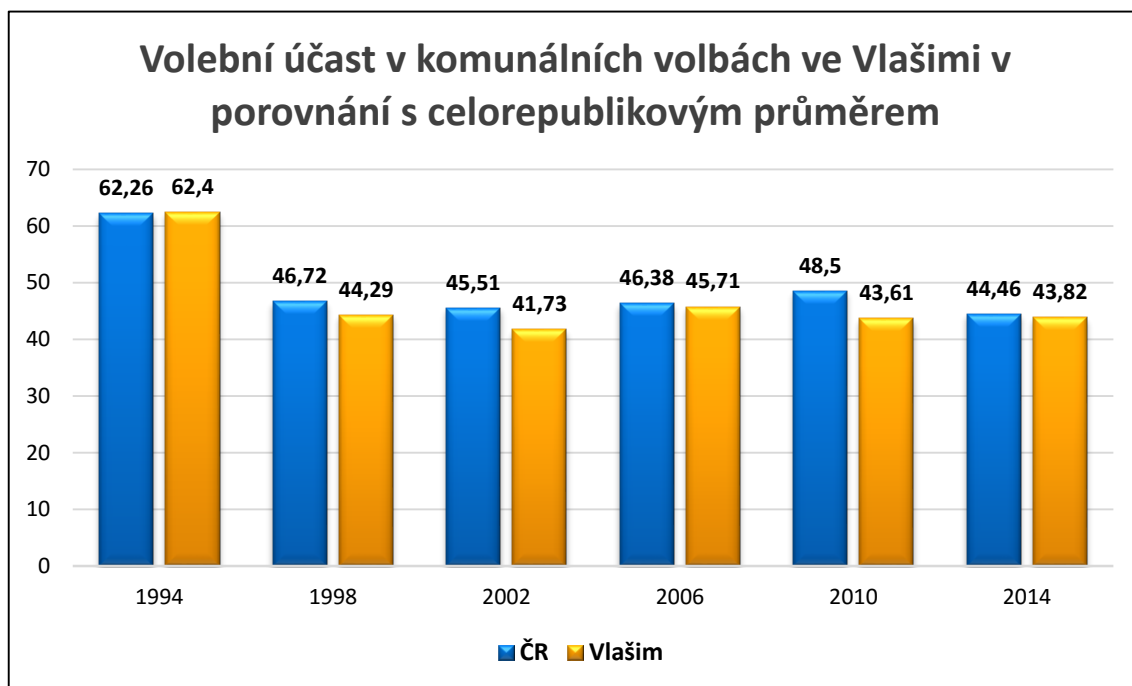
6. Volby a utváření koalic ve městě

Tato část textu se bude věnovat volbám do zastupitelstva města a následnému utváření a fungování koalic ve Vlašimi a to od roku 2002 do současnosti. Výchozí rok 2002 není zvolen náhodně, neboť právě v tomto roce lze spatřit kořeny radniční koalice, jejíž „tradice“ trvá již čtvrté volební období. Úplné kořeny dnešní koalice sahají sice až do roku 1998, avšak teprve v roce 2002 se na místní politické scéně objevují všechny důležité tváře dnešních politických aktérů. Od roku 2002 lze ve Vlašimi pozorovat i kontinuální zastoupení všech šesti hlavních kandidujících stran v místních komunálních volbách, jsou jimi Česká strana sociálně demokratická (ČSSD), Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL), Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM), NEZÁVISLÍ, Občanská demokratická strana (ODS) a Volba pro město Vlašim (VPMV). Všechny a zároveň jen a pouze tyto strany mají neodmyslitelný podíl na nynější podobě lokální politiky a hlavně na současném obrazu města Vlašimi (Český statistický úřad, 2016).

Z pohledu volební účasti v komunálních volbách ve Vlašimi došlo během proběhnuvších voleb k jistému ustálení hladiny. Při analýze volební účasti jsou vynechány první komunální volby samostatné České republiky, které byly poznamenány značnou dávkou euforie nedávno znovu nabyté svobody. Svými vysokými hodnotami by celou analýzu značně zkreslily, a tak zde není jejich hodnota brána v potaz. Následujících pět volebních období od roku 1998 do roku 2014 vykazuje mírně kolísavé hodnoty, jejichž průměrná hodnota je 43,83%, což téměř odpovídá i poslední volební účasti v komunálních volbách v roce 2014, která činila 43,82%. Volební účast v jednotlivých letech zobrazuje graf č. 5. Tento jev ustálení volební účasti je dozajista úzce spjat s demografickým vývojem obyvatel ve Vlašimi a zároveň s jakousi místní politickou „strnulostí“. Struktura obyvatel města se mění a to ve prospěch starších generací, které ve Vlašimi zůstávají a mezi nimiž lze nalézt ustálenou skupinu voličů. Naopak mladí lidé v produktivním věku odcházejí a tudíž se ani o místní politickou scénu nezajímají a k volbám nechodí. Z volebních výsledků posledních především tří volebních období lze vyčíst, že ve Vlašimi došlo téměř ke stagnaci politické soutěže. I zde lze spatřit spojitost s demografickým vývojem obyvatel města. K volebním urnám chodí stále totožní voliči, kteří jsou spokojeni se stylem vedení města, tudíž i složení zastupitelstva města vzhledem k počtu zastupitelů jednotlivých stran zůstává totožné. To má za následek již čtvrté volební období vykazující

jednotvárný charakter a místní politická scéna se tak dostává do předvídatelného až „nudného“ stavu (Český statistický úřad, 2016).

Graf 5: Volební účast v komunálních volbách ve Vlašimi

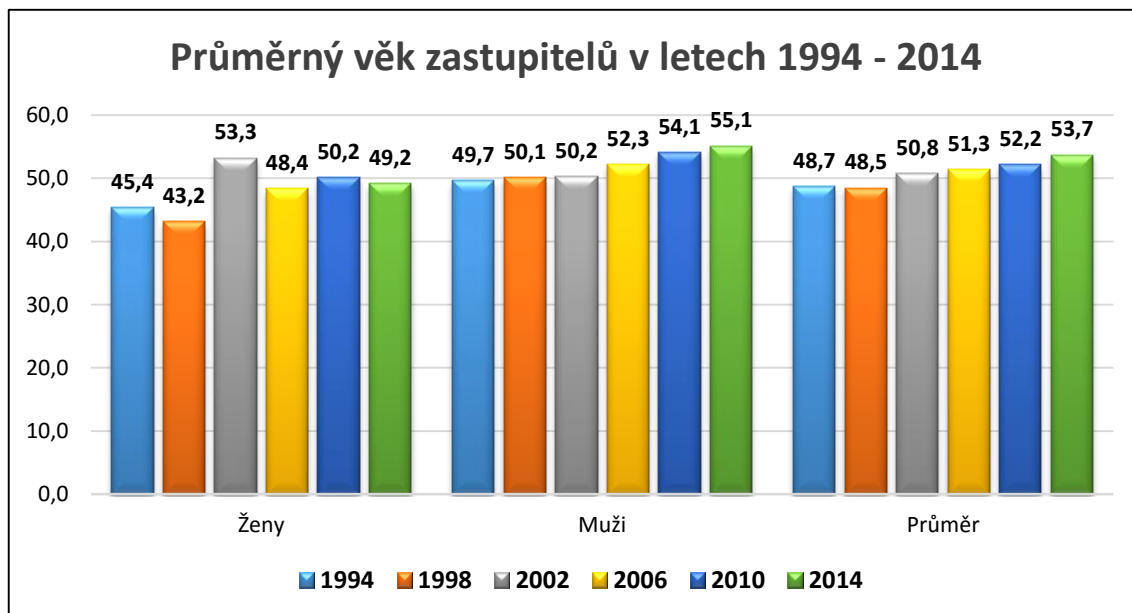

Zdroj: Vlastní zpracování dat z ČSÚ

Výše uvedená tvrzení ohledně spokojenosti obyvatel Vlašimi s vedením města i s jakousi strnulostí místní politické scény potvrzuje i dlouholetý vývoj zastupitelstva města. V současném zastupitelstvu města je zvoleno čtrnáct členů, kteří zažívají své třetí či více volebních období, což představuje 66,67% zastupitelů. Z pohledu kontinuity zažívá své třetí či více volebních období v řadě jedenáct zastupitelů. To znamená, že více jak polovina zastupitelů pracuje ve vedení města nejméně 12 let. S tímto jevem úzce souvisí i stále se zvyšující průměrný věk členů zastupitelstva, jak dokládá graf č. 6. Zároveň lze dle průměrného věku zastupitelů v jednotlivých volebních období v porovnání s průměrným věkem kandidátů na kandidátních listinách konstatovat, že voliči dávají přednost zkušenějším kandidátům. Průměrný věk kandidátů na kandidátních listinách byl totiž ve volbách od roku 2002 vždy nižší, než byl následný průměrný věk zvolených zastupitelů. Např. v roce 2010 byl průměrný věk zastupitelů města 52,16 let, zatímco průměrný věk kandidátů na kandidátkách byl 48,88 let. V roce 2014 byl průměrný věk členů zastupitelstva 53,7 let, avšak průměrný věk kandidátů na kandidátkách byl 46,77 let. Do jisté míry to souvisí i s pořadím kandidátů na kandidátních listinách, kde se v první polovině objevují současní zastupitelé města či místní známé osobnosti

v pokročilém věku, jichž si občané Vlašimi váží, důvěřují jim a podporují je (Český statistický úřad, 2016).

Graf 6: Průměrný věk zastupitelů v letech 1994 - 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dat z ČSÚ

6.1. Volby a volební období 2002 – 2006

V roce 2002 bylo k volbám do zastupitelstva města Vlašimi podáno celkem devět kandidátních listin. Voleb se zúčastnilo 4 209 voličů, což představuje 41,73% všech zapsaných voličů. Důvěru svých občanů a tedy i mandát získalo sedm volebních stran. Mezi nimi nejvíce mandátů, a to pět, získala Volba pro město (VPM), shodně po čtyřech zastupitelích získala Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM) a Občanská demokratická strana (ODS), Česká strana sociálně demokratická (ČSSD) dosáhla na tři mandáty, dva členy zastupitelstva získala Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL) a rovněž i Sdružení nezávislých (SN), na poslední zbývající mandát dosáhla Česká strana národně sociální (ČSNS). Naprázdno v těchto volbách vyšla strana Unie svobody – Demokratická unie a také Strana za životní jistoty. Mezi jednadvacet členů zastupitelstva města se probojovalo sedmnáct mužů a čtyři ženy. Nejvíce absolutních hlasů (1 567) získal při své politické premiéře Luděk Jeništa, a to i v situaci, kdy se nacházel na druhém místě kandidátní listiny (Český statistický úřad, 2016).

Během ustavujícího zasedání zastupitelstva bylo již pomalu patrné, které strany vytvořili koalici a které zůstaly v opozici, avšak při samotné volbě starosty, místostarosty i členů rady se mohlo zdát chování jednotlivých stran trochu zmatečné. Návrhy jednotlivých volebních stran na funkci starosty vypadaly následovně: VPM, ODS, KDU-ČSL a SN navrhly stejného kandidáta, a to Luděk Jeništa, ČSSD navrhla Zdeňka Seidla a KSČM spolu s ČSNS nepodaly návrh žádný. Novým starostou města se stal Luděk Jeništa z VPM, když pro něj hlasovalo třináct zastupitelů, což přesně odpovídá počtu členů zastupitelstva navrhujeících stran. Na funkci místostarosty města navrhl čtyřlístek stran VPM, ODS, KDU-ČSL a SN shodně Karla Kroupu, KSČM navrhla Jaroslava Gregora a ČSSD spolu s ČSNS nepodaly návrh žádný. Novým místostarostou města se se třinácti hlasy stal Karel Kroupa z KDU-ČSL. Návrhy jednotlivých stran na další členy rady města se nesly v obdobném duchu jako při volbě starosty, potažmo místostarosty. Volební strany VPM, ODS, KDU-ČSL a SN podaly návrh se shodnými jmény, KSČM navrhlo Jaroslava Gregora, ČSSD navrhlo Zdeňka Seidla a ČSNS neměla opět návrh žádný. Novými členy rady se stal Oldřich Jahodář z ČSNS, Stanislava Jurásková a Vladislav Novotný z ODS, Miloš Povolný ze SN a Petr Blabol z VPM (Městský úřad Vlašim: Zápis z ustavujícího zastupitelstva 2002).

Vzhledem k jednotným návrhům na všechny členy rady města to vypadalo na vytvoření koalice čtyř stran ve složení VPM, ODS, KDU-ČSL a SN. Takto vytvořená koalice by disponovala celkem třinácti mandáty a jednalo by se o nadměrnou ideově propojenou koalici, jelikož v opozici by zůstaly KSČM, ČSSD a ČSNS. Roli nadbytečného koaličního partnera by hrála buď KDU-ČSL či SN, jelikož obě disponovaly dvěma mandáty, bez nich by i tak měla koalice potřebnou většinu jedenácti hlasů. V konečné radě města se však objevil další hráč, jímž byla strana ČSNS. Výsledná radniční koalice tak měla celkem pět členů a disponovala čtrnácti mandáty. Takto utvořená koalice se již řadí do kategorie koalic širokých, jelikož se do koalice zapojily téměř všechny relevantní politické subjekty. Mimo tuto koalici zůstaly strany zastupující levicový ideový proud – KSČM a ČSSD. Rozložením sil v zastupitelstvu města však zamíchala volební strana ODS, která během celého volebního období zaujala roli nestraníka. Ta se projevovala při hlasování zastupitelstva. Koalice v čele s vítěznou stranou VPM tímto krokem ztratila jistotu nadpoloviční většiny a držela ve svých rukou pouze 10 mandátů. Opozice disponující celkem sedmi hlasy, jež reprezentovaly strany KSČM a ČSSD, se tak vrátila do hry. Rozhodující vliv svým krokem totiž získala právě ODS, která se svými čtyřmi

mandáty mohla zvrátit pomyslnou ručičku vah na jednu i druhou stranu. Vzhledem k této situaci se během tohoto volebního období odehrávalo méně zákulisních neoficiálních schůzek a situace v zastupitelstvu byla napjatá. Opozice zde hrála velkou roli, její slovo bylo důležité, jelikož „bylo o co hrát“. Podrobné složení radniční koalice znázorňuje tabulka č. 4. Na druhou stranu tabulka č. 5 přibližuje rozložení sil v zastupitelstvu města. (Městský úřad Vlašim: Zápis z ustavujícího zastupitelstva 2002; rozhovor se zastupitelkyní města Markétou Pytlíkovou).

Tabulka 4: Radniční koalice ve volebním období 2002 - 2006

Radniční koalice ve Vlašimi v období 2002 – 2006: ŠIROKÁ KOALICE			
Jméno a příjmení	Kandidátní listina	Politická přísluš.	Věk
Mgr. Luděk Jeništa	VPM	BezPP	41 let
Petr Blabol	VPM	BezPP	52 let
Mgr. Stanislava Jurásková	ODS	ODS	52 let
Ing. Vladislav Novotný	ODS	ODS	50 let
Karel Kroupa	KDU-ČSL	KDU-ČSL	42 let
Mgr. Miloš Povolný	SN	BezPP	53 let
Oldřich Jahodář	ČSNS	BezPP	55 let

Zdroj: Vlastní zpracování dat ze Zápisu ustavujícího zastupitelstva 2002

Tabulka 5: Chování volebních stran v zastupitelstvu města 2002 - 2006

Chování volebních stran v zastupitelstvu města 2002 - 2006					
Koalice		Opozice		Neutrální	
VPM	5	KSČM	4	ODS	4
KDU-ČSL	2	ČSSD	3		
SN	2				
ČSNS	1				
Celkem	10	Celkem	7	Celkem	4

Zdroj: Vlastní zpracování dat vyplývajících z rozhovoru se zastupitelkyní M. Pytlíkovou

6.2. Volby a volební období 2006 – 2010

V roce 2006 se komunálních voleb ve Vlašimi zúčastnilo celkem osm volebních stran. Kandidátní listinu podala Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL), Volba pro město (VPM), Nestraníci, Občanská demokratická strana (ODS), Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM), SNK Evropští demokraté (SNK ED), Česká strana sociálně demokratická (ČSSD) a Česká strana národně socialistická (ČSNS). Těchto voleb se zúčastnilo celkem 4 544 voličů, což představuje 45,71% všech

zapsaných voličů. Největší důvěru vlašimských občanů získala VPM, kdy pro ni svůj hlas odevzdala drtivá většina voličů, a to 40,58%. Touto dosud ve Vlašimi nevidanou podporou dosáhla na deset mandátů a zastavila se jen krůček před dosažením absolutní většiny. Na pomyslném druhém místě stanuly se ziskem tří mandátů hned dvě politické strany – ODS a ČSSD. Shodně po dvou mandátech získaly také dvě strany, a to KSČM a SNK ED. Šestici stran, jejichž zástupci byly členy zastupitelstva města, uzavírala se ziskem jednoho mandátu KDU-ČSL. V roce 2006 ve volbách neuspěly ČSNS a Nestraniční. Zastupitelstvo Vlašimi tvořilo opět jednadvacet členů, mezi nimiž bylo šestnáct mužů a pět žen (Český statistický úřad, 2016).

Vzhledem k drtivé podpoře voličů VPM, která tak dosáhla na deset mandátů, bylo před ustavujícím zasedáním zastupitelstva nejpravděpodobnější, že to právě VPM sestaví vládnoucí koalici. Díky její pozici se nabízela široká paleta možností, jak tohoto cíle dosáhnout. Naproti tomu alternativa koalice bez zahrnutí vítězné VPM byla pouze jedna, která předpokládala konsenzus mezi všemi ostatními stranami v zastupitelstvu. Tímto způsobem utvořená koalice by se nazývala široká. Tato varianta se však zdála, s ohledem na průběh minulého volebního období, velice nepravděpodobná. Během ustavujícího zastupitelstva, kdy jednotlivé strany předkládají své návrhy na funkci starosty, místostarosty a ostatních členů rady, se rozložení sil na koalici a opozici ukázalo. Totožné návrhy na všechny členy rady města představila trojice stran VPM, SNK ED a KDU-ČSL, která společně držela nadpoloviční většinu hlasů v zastupitelstvu. Zbylé tři strany, ČSSD, KSČM a ODS, nepřednesly ani na jednu z funkcí žádný návrh. Starostou Vlašimi byl podruhé za sebou zvolen Luděk Jeništa z VPM, stejně tak podruhé za sebou byl zvolen i místostarosta Vlašimi Karel Kroupa z KDU-ČSL. Sedmičlennou radu města doplnili pánové Petr Blabol, Jan Frajtko, Bedřich Musil, Milan Kuklík (všichni z VPM) a Miloš Povolný ze SNK ED (Městský úřad Vlašim: Zápis z ustavujícího zastupitelstva 2006).

Radniční koalice tak sestávala z „osvědčených“ partnerů minulého volebního období, a to VPM, KDU-ČSL a SNK ED (v roce 2002 kandidovalo osm kandidátů pod hlavičkou SN včetně člena rady Miloše Povolného). Této koalici se oproti roku 2002 nemohla zúčastnit ČSNS, která ve volbách neobdržela dostatečný počet hlasů a nezískala žádný mandát. Poslední člen radniční koalice z roku 2002, politická strana ODS, nebyla tento rok do koalice zahrnuta. Jedním z důvodů byl jistě její tah z minulého období, kdy se z postu koaličního partnera posunula do role nestraničníka a zastávala tak strategickou pozici při vyjednávání. Výsledná koalice z roku 2006 se tak řadila do typologie nadměrné ideově

propojené. Tento typ koalice vzniká za situace, kdy existuje jasná dominance vítězné strany, v tomto případě VPM, která však sama nemá potřebnou většinu hlasů (v případě VPM „pouze“ 10 mandátů). Kdyby VPM přizvala do koalice pouze jednoho menšího partnera, jehož hlasy by pro vytvoření většiny byly postačující, ten by tak získal jistou exkluzivní pozici, díky níž by mohl větší stranu „vydírat“. I toto bylo jistě jedním z důvodů, proč VPM vytvořila koalici jak s KDU-ČSL (jeden mandát), tak se SNK ED (dva mandáty). Důležitou roli ve výběru obou koaličních partnerů sehrála také dobrá a vyhovující spolupráce mezi všemi stranami. (Městský úřad Vlašim: Zápis z ustavujícího zastupitelstva 2006; rozhovor se zastupitelkyní města Markétou Pytlíkovou).

Do opozice se postavily politické strany ODS, KSČM a ČSSD, a právě třetí zmiňovaná strana brala svou úlohu doslovně a veškerých hlasování se zdržela. Obecně však neměla opozice po celé volební období téměř žádný vliv a hrála tak roli „tichého společníka“. Členové zastupitelstva z ODS se opět rozhodli pro roli jakéhosi „nestraníka“, avšak v tomto období, oproti tomu minulému, ztratila tato strategická pozice veškeré své výhody, jelikož hlasy zastupitelů z ODS nemohly výsledné hlasování nijak ovlivnit. Podobu koalice ve funkčním období 2006 až 2010 znázorňuje tabulka č. 6. Celé toto funkční období se neslo v duchu interních pracovních schůzí obou táborů zastupitelstva. Každá strana projednala ty nejdůležitější otázky týkající se rozvoje města, jako je například jeho rozpočet, na neveřejných jednáních. Lídři obou táborů, za koalici v čele s VPM to byl starosta Luděk Jeništa a za opozici to byl Zdeněk Seidl z ČSSD, se následně sešli a domlouvali další kroky. Oficiální zastupitelstvo se tak stalo pouze zákonným aktem s předem známým výsledkem. (rozhovor se zastupitelkyní města Markétou Pytlíkovou).

Tabulka 6: Radniční koalice ve Vlašimi v období 2006 – 2010

Radniční koalice v období 2006 – 2010: NADMĚRNÁ IDEOVĚ PROPOJENÁ			
Jméno a příjmení	Kandidátní listina	Politická přísluš.	Věk
Mgr. Luděk Jeništa	VPM	BezPP	45 let
Petr Blabol	VPM	BezPP	56 let
MUDr. Jan Frajtko	VPM	BezPP	42 let
Bedřich Musil	VPM	VPM	54 let
Milan Kuklík	VPM	BezPP	53 let
Mgr. Miloš Povolný	SNK ED	BezPP	57 let
Karel Kroupa	KDU-ČSL	KDU-ČSL	46 let

Zdroj: Vlastní zpracování dat ze Zápisu ustavujícího zastupitelstva 2006

6.3. Volby a volební období 2010 – 2014

Do volebního „boje“ o posty členů zastupitelstva města Vlašimi vyrazilo v roce 2010 celkem šest volebních stran, a to přesně ty, které své místo v zastupitelstvu hájily v předcházejícím volebním období. Své kandidátní listiny představila Volba pro město Vlašim (VPMV), Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL), Česká strana sociálně demokratická (ČSSD), Občanská demokratická strana (ODS), Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM) a NEZÁVISLÍ (NEZ), jež nahradily SNK Evropské demokraty, avšak deset kandidátů včetně lídra strany zůstalo shodných. Tento rok přišlo k volebním urnám celkem 4 295 voličů, což představuje 43,61% všech zapsaných voličů. Svůj minulý velký úspěch ve volbách dokázala VPMV tento rok dokonce překonat a se ziskem jedenácti mandátů se stala absolutním vítězem voleb, když pro ni svůj hlas odevzdalo 46,13% voličů. Zároveň zisk jedenácti postů členů zastupitelstva z celkově jednadvaceti možných znamenal pro VPMV neotřesitelnou pozici a o tom, že celkem již třetí volební období v řadě bude městu vládnout právě VPMV nebylo pochyb. Zbylé mandáty byly přerozděleny následovně: celkem na tři členy zastupitelstva dosáhla ČSSD, po dvou mandátech získaly hned tři strany, a to KDU-ČSL, NEZ a KSČM, zbývající jeden mandát si z voleb odnesla ODS. Volební „propadák“ ODS, která neobhájila tři mandáty z posledních voleb, je jistojistě spjat s celkovým propadem této politické strany na celostátní úrovni. Volební výsledky v komunálních volbách ve Vlašimi této strany kopírují její volební výsledky z parlamentních voleb, když pro oba typy voleb byl zlomový rok 2006. Po tomto roce lze spatřit obrovský úbytek voličů této politické strany, který se následně odráží i v nízkém počtu získaných mandátů (Český statistický úřad, 2016).

Ustavující zasedání zastupitelstva se neslo v totožném duchu jako o čtyři roky dříve. Stejně kandidáty na funkci starosty, místostarosty i ostatní členy rady navrhla VPMV, KDU-ČSL a NEZ. Zbylé tři strany nepodaly na jednotlivé posty žádné návrhy. Starostou města Vlašimi byl po třetí za sebou zvolen Luděk Jeništa z VPMV, stejně tak místostarostou města byl po třetí za sebou zvolen Karel Kroupa z KDU-ČSL. Ostatními členy městské rady se staly pánové Petr Blabol, Bedřich Musil, Milan Kuklík a Karel Pěkný z VPMV, které doplnil Miloš Povolný z NEZ. Celkem šest členů rady z celkových sedmi obhájilo svou pozici z minulého volebního období, což dozajisté naznačovalo, že rozvoj města Vlašimi během příštích čtyř let bude pokračovat ve velice podobném duchu, jako tomu bylo doposud (Městský úřad Vlašim: Zápis z ustavujícího zastupitelstva 2010).

Radniční koalici vytvořil stejný trojlístek stran jako v minulém období, tedy VPMV, KDU-ČSL a NEZ. Celkem koalice disponovala patnácti mandáty a jednalo se opět o nadměrnou ideově propojenou koalici. V nové a poměrně zajímavé situaci se ocitla vítězná VPMV, které se naskytla jedinečná možnost sestavení jednobarevné „vlády“. Tento krok by však, vzhledem k těsné nadpoloviční většině, znamenal absolutní disciplinovanost všech zastupitelů VPMV. Této možnosti Volba pro město Vlašim nevyužila a přiklonila se k již tradiční spolupráci s osvědčenými partnery. V postavení tiché opozice se opět objevily KSČM a ČSSD, které dohromady držely pět mandátů a silné postavení koalice tak nemohly ohrozit. I přesto ČSSD svou funkci opoziční strany brala doslovně a veškerých hlasování se opět zdržela. I za této situace však pokračoval trend nastolený v minulém období, kdy zásadní otázky týkající se rozvoje města byly nejdříve projednány na interních schůzích obou stran. Lídr koalice a starosta města Luděk Jeništa se následně setkal se svým protějškem z opozice Zdeňkem Seidlem a nad těmito otázkami diskutovali společně. Míra, do jaké mohl rozdílný názor opozice pozměnit výslednou podobu projednávaných témat, však nebyla, vzhledem k jejímu slabému postavení, jistojistě nikterak zásadní. Volební strana ODS i se svým jedním mandátem zůstala v pozici „nestraníka“ a neprojevovala sympatie ani s jedním z táborů. Tímto postojem se tak dostala zcela mimo hru. Tento fakt deklaroval po celé volební období její zástupce, který se během této doby ani nijak neprojevoval. Rozložení politických sil ve volebním období 2010 – 2014 ilustruje tabulka č. 7 (Český statistický úřad 2016, rozhovor se zastupitelkyní města Markétou Pytlíkovou).

Tabulka 7: Radniční koalice ve Vlašimi v období 2010 - 2014

Radniční koalice v období 2010 – 2014: NADMĚRNÁ IDEOVĚ PROPOJENÁ			
Jméno a příjmení	Kandidátní listina	Politická přísluš.	Věk
Mgr. Luděk Jeništa	VPMV	BezPP	49 let
Petr Blabol	VPMV	BezPP	60 let
MUDr. Karel Pěkný	VPMV	BezPP	53 let
Bedřich Musil	VPMV	VPM	58 let
Milan Kuklík	VPMV	BezPP	57 let
Mgr. Miloš Povolný	NEZ	BezPP	61 let
Karel Kroupa	KDU-ČSL	KDU-ČSL	50 let

Zdroj: Vlastní zpracování dat ze Zápisu ustavujícího zastupitelstva 2010

6.4. Obecní volby v roce 2014

Komunálních voleb na podzim 2014 se zúčastnilo sedm volebních stran. Oproti předchozím volbám lze zaznamenat navýšení počtu podaných kandidátních listin, a to o jednu. Na konci roku 2011 vzniklo sdružení ANO, které bylo v květnu následujícího roku registrováno jako politické hnutí ANO 2011. A právě tento politický subjekt se zapojil i do komunální politiky ve Vlašimi. Vedle této nové strany kandidovaly v obecních volbách ve Vlašimi již tradiční místní strany, byla to Volba pro město Vlašim (VPMV), Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM), Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL), Česká strana sociálně demokratická (ČSSD), Občanská demokratická strana (ODS) a NEZÁVISLÍ (NEZ). K volbám přišlo svůj hlas odevzdat celkem 4 260 obyvatel města, což představovalo volební účast 43,82%. Největší důvěry voličů se již po páté za sebou dočkala VPMV, která obdržela 43,19% všech platných hlasů a připsala si tak na svůj účet deset mandátů. Na druhém místě, avšak s velkým odstupem, se se ziskem tří mandátů umístilo uskupení NEZ, v minulých letech tradiční koaliční partner vítěze voleb. Po dvou členech zastupitelstva města měly ČSSD, KSČM a KDU-ČSL. Zbývající dva mandáty si mezi sebe rovným dílem rozdělila politická strana ODS a hnutí ANO. Žádná volební strana tak nevyšla z voleb na prázdno a v zastupitelstvu města se objevili zástupci každé z nich (Český statistický úřad, 2016).

Při analýze průběhu ustavujícího zasedání zastupitelstva města nebyl zjištěn oproti předchozím letům téměř žádný rozdíl. Totožné návrhy na funkci starosty a místostarosty i funkce dalších členů rady přednesly koaliční strany z let minulých, tedy VPMV, KDU-ČSL a NEZ. Překvapujícím prvkem při sestavování rady města byl postoj volební strany ODS, která na jednotlivé členy rady představila stejné kandidáty jako výše zmíněné trio. Starostou města Vlašimi byl pak opět zvolen Luděk Jeništa z VPMV, svou funkci starosty obhájil již po čtvrté v řadě. Stejně tak po čtvrté za sebou byl do funkce místostarosty města zvolen Karel Kroupa z KDU-ČSL. Ostatními členy rady se stali pánové Petr Blabol, Bedřich Musil, Milan Kuklík a Karel Pěkný z VPMV a Petr Martínek z NEZ. Jedinou změnou v radě města oproti předchozímu volebnímu období se stala obměna radního z řad NEZ - Miloše Povolného nahradil Petr Martínek. Přehledné složení městské rady ukazuje tabulka č. 8 (Městský úřad Vlašim: Zápis z ustavujícího zastupitelstva 2014).

Tabulka 8: Radniční koalice ve Vlašimi v období 2014 – 2018

Radniční koalice ve Vlašimi v období 2014 – 2018			
Jméno a příjmení	Kandidátní listina	Politická přísluš.	Věk
Mgr. Luděk Jeništa	VPMV	BezPP	53 let
Petr Blabol	VPMV	BezPP	64 let
MUDr. Karel Pěkný	VPMV	BezPP	57 let
Bedřich Musil	VPMV	VPM	62 let
Milan Kuklík	VPMV	BezPP	61 let
PaedDr. Petr Martínek	NEZ	BezPP	52 let
Karel Kroupa	KDU-ČSL	KDU-ČSL	54 let

Zdroj: Vlastní zpracování dat ze Zápisu ustavujícího zastupitelstva 2014

Z tabulky č. 8 lze jasně identifikovat radniční koalici, která má stejné složení již od roku 2006. Trojlístek stran VPMV, KDU-ČSL a NEZ má za sebou již dvanáct let spolupráce, a vzhledem k tomu, že je čekají další čtyři společná léta lze konstatovat, že jsou tyto tři strany se spoluprací spokojeny. Koalice disponuje celkem patnácti mandáty z jednadvaceti možných. Vítězná strana VPMV by pro většinu v zastupitelstvu stačilo vytvořit koalici s jakýmkoliv jiným subjektem, i přesto zůstala „věrná“ oběma svým koaličním partnerům z let minulých. Z tohoto důvodu se vládnoucí koalice opět řadí do nadměrných ideově propojených koalic, jelikož je v ní přítomen jeden nadbytečný člen, bez kterého by koalice stále měla většinu. Na druhou stranu možnost vytvoření koalice, která by nezahrnovala vítěznou VPMV, by byla pouze jedna, a to široká. To by však znamenalo dohodu mezi všemi šesti volebními stranami bez ohledu na jejich politickou ideologii, volební program i osobní sympatie. Výsledná dohoda by byla postavena na jediném cíli, a to vyřadit vítěznou VPMV z vedení města. Taková koalice by se nesla v duchu mnoha ústupků a vzhledem k těsné nadpoloviční většině i na absolutní disciplinovanosti všech zastupitelů. I z těchto důvodů zůstala tato možnost pouze v teoretické rovině. ČSSD, KSČM a ODS tak zůstaly v opozici a do řad opozice přibyl i nováček voleb - hnutí ANO 2011. (Český statistický úřad, 2016).

Třetí volební období po sobě lze ve Vlašimi pozorovat stejnou vládnoucí koalici. Pět ze sedmi radních prožívá své třetí volební období v této funkci (šestý člen je radním podruhé za sebou a pouze jeden radní je „nováčkem“). Celkem devět členů zastupitelstva z řad tří koaličních stran hájí svůj mandát třetí volební období v řadě (další tři zastupitelé hájí svůj mandát druhé volební období v řadě). Z těchto skutečností vyplývá, že Vlašim

nečekají žádné zásadní změny, ba naopak lze předpokládat, že její další rozvoj bude pokračovat v nastoleném tempu a pořádku, jako tomu bylo doposud.

Zkoumání procesu formování radniční koalice ve Vlašimi ukazuje limity aplikace teorie koalic v městech menší velikosti. Situace je totiž komplikována tím, že lokální stranické organizace parlamentních stran jsou relativně slabé, v mnohém se odlišují od vyšších pater stranických struktur a do značné míry jsou závislé na nestranících. Soupeří se sdruženími nezávislých kandidátů a dalšími lokálními volebními stranami, jejichž ideologická či programová zakotvenost je nevýrazná. To vše představuje překážku smysluplného uplatnění teorie koalic na lokální úrovni v municipalitách této velikosti. Proto je třeba aplikovat teoretické přístupy a výzkumy, které akcentují vliv velikosti obce na lokální politický život. Právě velikost obce hraje velký vliv v teorii koalic rozpracované P. Jüptnerem (2004), dle jejíhož členění spadá Vlašim se svými dvanácti tisíci mezi obce větší střední velikosti. Vliv nezávislých kandidátů je zde stále velmi patrný. Důkazem toho je fakt, že dvě třetiny (66,63%) kandidátů zapsaných na kandidátních listinách volebních stran byli nezávislí kandidáti. Téměř totožnou převahu nezávislých lze pozorovat i v zastupitelstvu města (62%) a tento trend se projevuje i ve složení rady města, kterou tvoří přes 70% nestraníků. Ačkoliv se výsledná koalice řadí mezi ideově propojené, nehraje ideologie při utváření koalic ve Vlašimi téměř žádnou roli, což potvrzují i rozhovory s jednotlivými zástupci volebních stran. Je to dáno menší velikostí města i výraznou převahou lokální volební strany VPMV a zároveň silným postavením sdružení nezávislých kandidátů NEZ, které nedisponují silnou ideologickou základnou.

Pro následující část této práce bylo využito rozhovorů s lidry jednotlivých stran ve Vlašimi, aby tak byla zachycena motivace všech politických aktérů k utváření koalic na místní úrovni. Při pouhém využití dat z Českého statistického úřadu nemohou být tyto pohnutky identifikovány a tím pádem ani interpretovány, a už vůbec by nemohly být zasazeny do širších souvislostí. Osloveni byli lídři všech volebních stran z posledních komunálních voleb konaných v roce 2014. Dle postavení strany, zda je či není členem koalice, obdrželi jejich lídři totožné otázky. Na otázky neodpověděli pouze zástupci strany ODS.

Za Volbu pro město Vlašim odpověděl na položené dotazy starosta města Luděk Jeništa. Dnešní koalice má své kořeny v roce 2002, kdy Volba pro město stála před rozhodnutím spojit své síly buď s ČSSD a KSČM nebo s ODS a KDU-ČSL, přičemž se rozhodla

pro druhou variantu. Toto uskupení během následujících dvanácti let značně posílilo, což Luděk Jeništa deklaruje tím, že při poslední volbě starosty obdržel 19 z 21 hlasů. Spolupráce mezi jednotlivými stranami je dle jeho slov postavena především na shodě volebních programů a do jisté míry i na osobních vztazích. Ideologie patří pouze do vyšších pater politiky, nikoliv na komunální úroveň. Po celou dobu se ze své funkce starosty snažil, aby „stranickost“ šla stranou. Za celých dvanáct let nesvolal žádnou „většinovou koalici“, která by se dohodla na jednotném názoru za účelem budoucího přehlasování opozice. Naopak, pokud zastupitelstvo stálo před důležitým či složitým rozhodnutím, vždy svolal na pracovní schůzi celé zastupitelstvo. Tímto jednáním dal prostor pro zvyšování vzájemné důvěry a stírání stranických rozdílů a mohl tak vzniknout homogenní celek, jehož společným cílem je prospěch a rozvoj města. Kromě volby starosty, místostarosty a dalších členů rady města, si nemá smysl ve dvanáctitisícovém městě hrát na koalici a opozici, jde tu hlavně o spolupráci. Současné vedení města zvolili kromě dvou všichni členové zastupitelstva, což Luděk Jeništa považuje za krásný a ojedinělý úspěch a zároveň vyjádření velké důvěry celého zastupitelstva. V rámci jednání v zastupitelstvu hlasují společně s koalicí VPMV, KDU-ČSL a NEZ i ODS, ANO a KSČM. Jako příklad uvedl schválení rozpočtu města pro rok 2016, pro který hlasovalo všech devatenáct zastupitelů z výše zmíněných stran. Pouze zastupitelé z ČSSD se hlasování zdrželi, přičemž k navrhovanému rozpočtu nepadly z jejich strany žádné připomínky, návrhy na změnu, ani dotazy. Chování zastupitelů ČSSD si Luděk Jeništa vysvětluje jako demonstraci jejich opozičního postavení u takto důležitého bodu. V drtivé většině je totiž zastupitelstvo zcela jednotné, na což je starosta města pyšný. Toto je jistě dáno tím, že při důležitých, problematických či složitých rozhodnutích svolává vždy celé zastupitelstvo na pracovní poradě. „Všichni zastupitelé dostali důvěru občanů, tak proč z toho někoho vyčleňovat. Jsem přesvědčen, že to je správné, ačkoli možná nikoli běžné!“ dodává na závěr starosta města Luděk Jeništa (Jeništa, Řízený rozhovor se starostou města, 2016).

Za Křesťanskou a demokratickou unii – Československou stranu lidovou odpověděl na položené otázky místostarosta města Karel Kroupa, který vznik dodnes fungující koalice v roce 2002 spatřuje v názorových a lidských vztazích lidí, kteří z tehdejších voleb vzešli jako zastupitelé. Dobrým lidským vztahům společně se slušností a poctivostí dává přednost dodnes, avšak z principu vylučuje spolupráci se „zločineckou organizací“ KSČM. Volební program je z pohledu pana místostarosty víceméně podobný u všech

volebních stran, což je dáno tím, že město Vlašim nepatří mezi velká města. Dlouholeté postavení KDU-ČSL jako koaličního partnera je dáno po léta osvědčenou a hlavně dobře fungující spoluprací se všemi členy koalice. Nicméně jejímu rozšíření se nikterak nebrání. Sami do opozice, kromě KSČM a potažmo ČSSD, která má s KSČM blízké vztahy, nikoho „neodstrkávali“. Podle Karla Kroupy při projednávání jednotlivých otázek a při hlasování v zastupitelstvu většinou KSČM společně s ČSSD hlasují z principu opačně, a to bez udání konkrétních důvodů. Vždy pouze konstatují, že jsou opozice. Na závěr Karel Kroupa ještě dodal, že opozice má v komisích a výborech města své členy, které si sami navrhli, čímž je opozice do vedení města a do řešení zásadních otázek zapojena (Kroupa, Řízený rozhovor s místostarostou města, 2016).

Za NEZÁVISLÉ odpověděl na položené dotazy lídr strany Petr Martínek. U zrodu koalice před volbami v roce 2002 a vlastně ani v komunální politice v té době nebyl, avšak motivací k jejímu vzniku byla nespokojenost s vládnutím „velkých“ politických stran ve městě. Samotnou existenci a fungování koalice přijal při svém vstupu do komunální politiky komplexně a jako „hotovou věc“, která má za sebou hmatatelné a nezpochybnitelné výsledky. Její dlouholetá trvanlivost ukazuje na nadstandardní vztahy a její poměrně velkou soudržnost. Petr Martínek však poukazuje na to, že koalice není v žádném případě uzavřeným celkem, ba naopak. „Naše koalice je otevřená všem, kteří chtějí smysluplně a konstruktivně spolupracovat na rozvoji Vlašimi“ dodává. Zapojení dalších členů do koalice by se odvíjelo z ideologií jednotlivých stran a hnutí, volebního programu i osobních sympatií. Rozdíl mezi opozicí a koalici je dle jeho názoru při projednávání důležitých a pro Vlašim potřebných věcí patrný jen málokdy. V zásadních otázkách dokáží koalice i opozice najít společnou řeč. Toto je dáno i tím, že opozice má svá zastoupení ve všech komisích a výborech rady a zastupitelstva, čímž má přístup ke všem důležitým informacím a může tak spolurozhodovat o všech skutečnostech. Nejdůležitější a zásadní rozhodnutí jsou pak usnesena na celém zastupitelstvu (Martínek, Řízený rozhovor se zastupitelem města, 2016).

Za Komunistickou stranu Čech a Moravy odpověděl na položené otázky dlouholetý člen zastupitelstva Stanislav Růžička. Nynější koalici bere jako fakt, který každá strana akceptuje a nevidí zde žádnou snahu na této situaci něco měnit. V prvopočátku převládal při rozhodování o spolupráci jednoznačně volební program a politická ideologie nesehrála žádnou roli. I dnes je tato situace obdobná, avšak lze tu spatřit i určité osobní sympatie a mezilidské vztahy. Cílem KSČM je dělat vždy maximum pro rozvoj města

bez ohledu na politickou stranu a její ideologii. V komunální politice to podle slov Stanislava Růžičky ani jinak nejde, ideologii totiž nelze nadřazovat nad potřeby města. Optimální vládnoucí koalice v sobě zahrnuje maximální zastoupení zkušených a hlavně kvalitních lidí, kteří zároveň mají v zádech určitou možnost oslovit své kolegy v parlamentu. Jen díky tomu lze opravdu pro město reálně udělat maximum. Na politické příslušnosti těchto lidí však vůbec nezáleží. Při řešení otázek v zastupitelstvu města se podle pana zastupitele nemá cenu namáhat, jelikož všechny tyto jsou v rámci koalice předem projednané a hlavně dohodnuté. Vzhledem k tomuto faktu má opozice již po delší dobu tendence rezignovat. Přípravené materiály, které koalice přednáší, jsou na výborné úrovni a v poslední době jsou téměř „neprůstřelné“, takže ani nemá cenu vznášet jakékoliv námitky. Práci úředníků, kteří tyto materiály připravují, Stanislav Růžička velice oceňuje, kvalita jejich práce šla během let výrazně nahoru. Pokud opozice v dokumentech nalezne nějaké pochybení, jsou schopni tyto námitky zapracovat a připravované dokumenty se tak stávají čím dál více nezpochybnitelnými. K zásadním či složitým otázkám vždy svolá pan starosta pracovní jednání zastupitelstva, kde jsou všechny připomínky opozice brány v potaz. Jedná se však pouze o drobné zásahy do předem připravených materiálů, na přípravě samotných podkladů se však opozice nikterak nepodílí. Relevantní opoziční názor je vždy do budoucna zapracován, čímž se v dokumentech objevuje méně a méně chyb. Tím i úloha opozice ztrácí „na významu“ (Růžička, Řízený rozhovor se zastupitelem města, 2016).

Za Českou stranu sociálně demokratickou odpověděla na položené dotazy lídr této strany Marie Krejčová. Podle jejího názoru si ve Vlašimi na žádnou koalici moc „nehrají“. Volby vždy vyhraje Volba pro město, a to s velkým počtem mandátů, takže je zbytečné dělat koalici, když ta nic neřeší. Navíc všichni zastupitelé si nepřejí žádný boj politických stran, ale pouze klidnou práci pro občany města (Krejčová, Řízený rozhovor se zastupitelkyní města, 2016).

Za politické hnutí ANO 2011 odpověděl na položené otázky lídr strany Adam Čuřín. Hlavní důvod, proč se ANO nestalo členem koalice, spatřuje Adam Čuřín v tom, že jsou „nováčkem“ na místní politické scéně a získali ve volbách pouze jeden mandát. Pevně však věří, že na další volby budou lépe připraveni a podaří se jim sestavit kvalitní kandidátní listinu a nabídnout volební program, který osloví více obyvatel města Vlašimi. Právě kvalitní volební program a jeho případná shoda s dalšími subjekty může být tím rozhodujícím plusem při sestavování příští koalice. Vše se ale bude odvíjet od výsledků

dalších komunálních voleb a tedy na zisku mandátů. Pokud někdo při projednávání jednotlivých otázek a při hlasování v současném zastupitelstvu nesouhlasí s daným bodem, vyjadřuje tento názor hlasováním proti. Každý vyjadřuje svůj názor bez jakýchkoliv obav. Adam Čuřín jako jediný zástupce z ANO spolupracuje s vládnoucí koalicí vždy ve snaze městu pomoci, a to vždy v případě, kdy se mu jednotlivé kroky jeví jako prospěšné pro rozvoj města a jeho obyvatele. Společně s dalšími stranami si nad veškerými případnými kroky v rozvoji města vyměňuje své názory. Při jednáních jak s vládnoucí koalicí tak případně s opozicí je diskuze pro rozvoj města vždy přínosná (Čuřín, Řízený rozhovor se zastupitelem města, 2016).

Z výše uvedených odpovědí je patrné, že ve Vlašimi jednotlivé strany upřednostňují volební program a lidské vztahy, které jsou potřebné pro správný rozvoj města. Právě tyto dva atributy mohou vést k dobré práci pro město a jeho obyvatele, o které tu reálně jde. Politická ideologie nehraje téměř žádnou roli a její význam připisují tazatelé do vyšších pater politiky.

Při pohledu na Vlašim z pohledu typologie lokálních modelů demokracie je potřeba nejdříve identifikovat základní kritéria, jejichž znalost a přesné určení jasně zařadí Vlašim do jednoho z modelů. Prvním z kritérií je formát stranického systému. V komunálních volbách na podzim roku 2014 bylo podáno sedm kandidátních listin, na kterých bylo zapsáno celkem sto čtyřicet sedm kandidátů, přičemž voleno bylo jednadvacet zastupitelů. Formát stranického systému je tedy jasně pluralitní. Druhým kritériem je úroveň rivality mezi volebními stranami během boje o volební hlasy, přičemž je tato úroveň měřena mírou koordinace při sestavování kandidátních listin. Voleb se zúčastnilo sedm volebních stran z celého politického spektra od místních organizací politických stran s celonárodní působností až po sdružení nezávislých kandidátů. Na kandidátkách politických stran se pak vedle sebe objevili jednak zástupci těchto politických stran, jednak i nezávislí kandidáti. Z toho lze usuzovat, že při sestavování kandidátních listin byla využita nekooperativní strategie. Z výsledků obou těchto kritérií (pluralitní systém a nekooperativní strategie) vyplývá, že Vlašim lze zařadit do kompetitivního modelu lokální demokracie. Toto tvrzení podporuje i fakt, že během volební kampaně byla znát vyšší úroveň rivality mezi dvěma hlavními politickými subjekty, které mají na vedení a rozvoj města odlišný názor, což deklarovaly i diferencovanými volebními programy. Z výše uvedeného vyplývá, že během voleb nešlo jen o „pouhé“ udržení autonomie

města, nýbrž šlo o získání, respektive udržení kontroly nad jeho vedením. Všechna tato fakta přesně odpovídají definici právě kompetitivního modelu.

7. Závěr

Utváření koalic a koaliční vztahy se v každé obci České republiky různí, což je dáno nezaměnitelnými historickými, geografickými a hlavně socioekonomickými podmínkami každé z nich. Dalšími vstupními proměnnými jsou lokální politické subjekty, participace občanů na veřejném životě, nezávislí kandidáti a v neposlední řadě i osobní vztahy mezi zastupiteli města. Cílem této práce bylo zachytit a interpretovat ty nejzásadnější z těchto proměnných a porozumět tak principu utváření exekutivních koalic a chování zastupitelstva právě ve Vlašimi.

Ve Vlašimi lze pozorovat dlouhotrvající trend snižování počtu obyvatel a zároveň změnu v jeho demografické struktuře. Podle dat z Českého statistického úřadu dochází ve Vlašimi k úbytku mladé pracovní síly a zároveň k nárůstu podílu obyvatel starších 64 let. To má za následek stále se zvyšující průměrný věk obyvatel města a více jak 60% nárůst indexu stárí oproti roku 2001 na současnou hodnotu 144,9. Z pohledu míry nezaměstnanosti se Vlašim pohybuje pod celorepublikovým průměrem, což je velmi pozitivní. Tyto skutečnosti mají bezesporu vliv na podobu místní politické scény a tím pádem i na utváření exekutivních koalic a celkové chování zastupitelů města, avšak míru tohoto vlivu nelze kvantifikovat. Občané, tedy voliči, jsou s řízením města spokojeni, což dokázali svým hlasováním, ve kterém již po čtvrté za sebou vložili svou největší důvěru volební straně Volba pro město Vlašim.

Z pohledu lokálních politických subjektů došlo při posledních komunálních volbách ve městě ke změně trendu, kdy se objevila nová kandidátní listina. Dlouholetou skupinu již tradičních místních politických stran, kterými jsou ČSSD, KDU-ČSL, KSČM a ODS, doplnilo politické hnutí ANO 2011. Celkem se o posty členů zastupitelstva utkalo sedm kandidátních listin, vedle výše zmíněných politických stran to byla kandidátka vítěze posledních čtyř voleb Volby pro město Vlašim a také kandidátka sdružující nezávislé kandidáty - NEZÁVISLÍ. Avšak vstup nové volební strany nikterak významně s volebními výsledky v porovnání s minulými obdobími nezamíchal. Mandát získala každá volební strana, přičemž prvenství znovu získala VPMV. Ani z pohledu politické příslušnosti jednotlivých kandidátů nepřinesly volby v roce 2014 nic nového, pouze potvrdily nemalý vliv nezávislých na utváření místní politické scény, což jen potvrdila jejich převaha jak v samotném zastupitelstvu města, tak i v radě města.

Analýza voleb a následného utváření koalic od roku 2002 do současnosti odhalila nebyvalou soudržnost koaličních partnerů ve městě, respektive nadstandardní vztahy mezi jejich představiteli. Volební účast se v posledním roce ustálila na průměru let minulých a činila 43,82%. Tento jev ustálení volební účasti je dozajista úzce spjat s demografickým vývojem obyvatel ve Vlašimi popsaným výše a zároveň s jakousi místní politickou „strnulostí“. K volbám chodí stále stejná skupina voličů, čímž ve Vlašimi došlo téměř ke stagnaci politické soutěže, což má za následek již čtvrté volební období vykazující jednotvárný charakter a místní politická scéna se tak dostává do předvídatelného stavu. Tuto jednotvárnost lze charakterizovat i jak z pohledu členů zastupitelstva města, kde čtrnáct zastupitelů z jednadvaceti zažívá nejméně třetí volební období, tak z pohledu členů rady města, kde pět členů ze sedmi zažívá své třetí období. Proto není divu, že průměrný věk zastupitelů od roku 1998 téměř kontinuálně roste a nyní činí 53,7 let.

V roce 2014 zvítězila v komunálních volbách ve Vlašimi již po páté za sebou Volba pro město Vlašim, když pro ni hlasovalo 43,19% voličů. Ihned po vyhlášení výsledků voleb se dalo očekávat, že bude pokračovat nastolený trend této strany společně s jejími koaličními partnery, kterými jsou KDU-ČSL a NEZ. To se i stalo a zástupci těchto tří stran usedli v radě města a v zastupitelstvu drží dohromady bezpečnou většinu. Starostou města se stal po čtvrté za sebou Luděk Jeništa a místostarostou se stal, také již po čtvrté, Karel Kroupa. Trojlístek stran VPMV, KDU-ČSL a NEZ má za sebou již dvanáct let spolupráce, a vzhledem k tomu, že je čekají další čtyři společná léta lze konstatovat, že jsou tyto tři strany se spoluprací spokojeny. Kromě prvního období, kdy byla utvořena koalice široká, se vytvořená koalice řadila vždy mezi nadměrné ideově propojené koalice. Ta se vyznačuje vždy jedním nadbytečným členem, či mandátem, bez kterého by koalice stále držela většinu. Zároveň jsou si všechny strany v koalici ideově blízké, respektive nepochází z ideového protipólu. Možnost utvoření koalice nezahrnující vítěznou VPMV se nabízela pouze jedna, a to široká. To by však znamenalo dohodu mezi všemi šesti volebními stranami bez ohledu na jejich politickou ideologii, volební program i osobní sympatie. Z pohledu typologie koalic dle velikosti obce se Vlašim řadí mezi větší střední města. Počtem svých obyvatel však spadá na spodní hranici tohoto rozdělení. Nemalý vliv nezávislých kandidátů je zde stále patrný, což se odráží na jejich počtu na kandidátních listinách i převaze nezávislých v zastupitelstvu města či v radě města. Vzhledem ke skutečnosti, že třetí volební období v radě byla utvořena ideově propojená

koalice, může tato situace navodit dojem důležitosti politické ideologie při sestavování koalic. Avšak při bližším zkoumání motivů jednotlivých stran při utváření koalic bylo zjištěno, že ideologie je až na posledním místě. Větší důraz je kladen na volební program a osobní vztahy, respektive spolupráce mezi členy rady města, respektive zastupitelstva.

Z odpovědí jednotlivých lídrů stran či dlouholetých zastupitelů města vyplývá, že největší důraz při utváření koalic hraje volební program a do jisté míry i zkušenosti se spoluprací, či osobní vztahy. Z rozhovorů dále vyšlo najevo, že pro všechny strany je důležitá dobrá práce na rozvoji města a „stranickost“ jde spíše stranou. Starosta města Luděk Jeništa zastává názor, že všichni zastupitelé dostaly důvěru občanů a proto je správné, aby o budoucnosti města rozhodovali všichni. Důkazem toho jsou pracovní porady zastupitelstva při řešení závažných otázek města a také to, že opozice má své členy ve všech výborech a komisích města, čímž má přístup ke všem informacím. Podobný názor sdílí i místostarosta Karel Kroupa, společně se zastupiteli Petrem Martínkem, Stanislavem Růžičkou i Adamem Čurínem. Občas je při hlasování přeci jen role opozice znát, což dávají najevo zastupitelé za ČSSD, kteří hlasují proti bez udání jakýchkoliv argumentů. V poslední době se však jedná spíše o výjimečné situace. Koalice díky svému dlouholetému silnému postavení nedává opozici příliš velký manévrovací prostor, a ta má proto tendence na jakýkoliv odpor rezignovat. Neznamená to však, že se k podkladům nevyjadřuje, spíše se jedná o drobné úpravy připravených materiálů. Nicméně dle slov všech koaličních partnerů je koalice otevřený celek, který nikomu nebrání ve spolupráci, pokud bude hodnotným partnerem při práci pro město.

Typologie lokálních modelů demokracie řadí obce do jednotlivých kategorií podle typu stranického systému a podle typu strategie při sestavování kandidátních listin. Ve Vlašimi byl jasně identifikován pluralitní stranický systém, jelikož počet kandidátů mnohonásobně převyšoval počet rozdělovaných mandátů. Zároveň je zde uplatňována nekooperativní strategie sestavování kandidátních listin, jelikož při volbách nejde „jen“ o udržení autonomie města, ale o získání kontroly nad jeho vedením. Vlašim tak jednoznačně spadá do kompetitivního modelu, který se vyznačuje nehomogenním prostředím a vyšší soutěživostí systému.

I. Summary

This diploma thesis provides a complete information about local politics in the town of Vlašim. Theoretical basis is primary focused on the theory of coalitions and its typology. Then characterizes socio - economic indicators of the municipality, which have the main effects on the local political system. Further, it describes election periods from the year of 2002 to 2010. This part is important to know all contexts that have influenced today's composition of coalition and in fact the whole situation in the city council. The last chapter applies the theory of coalition at the local level. For the correct interpretation and understanding of the formation of coalitions in Vlašim it is fundamental to detect the local specificities such as motivation of creating partnership between the parties, relationships between councilors etc. Now it is possible to understand the local political scene and subsequently the principles of local coalitions.

Key words:

Theory of Coalitions, Communal Politics, Municipal Elections, Opposition, Municipal Council, Local Political Parties.

II. Seznam použité literatury

Literatura:

- Balík, S. (2008). *Česká komunální politika v obcích s rozšířenou politikou*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury
- Balík, S. (2009). *Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada publishing
- Cabada, L. a kol. (2006). *Koalice a koaliční vztahy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk
- Čmejrek, J., Bubeníček, V., & Čopík, J. (2010). *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada publishing
- Čmejrek, J., Bubeníček, V., & Luhanová, M. (2004). *Politika v regionálním rozvoji*. Praha: Česká zemědělská univerzita
- Dančák, B., Fiala, P. & Hloušek, V. (2005). *Evropeizace. Nové téma politologického výzkumu*. Brno: Masarykova univerzita v Brně
- Hudák, J., Jüptner, P. & Svoboda, J. (2003). *Komunální politické systémy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze
- Jüptner, P. (2004). *Komunální koalice a politické modely*. In: Politologická revue 10 (2)
- Město Vlašim (2016). *Zápis z ustavujícího zastupitelstva 2002; Zápis z ustavujícího zastupitelstva 2006; Zápis z ustavujícího zastupitelstva 2010; Zápis z ustavujícího zastupitelstva 2014*. Vlašim
- Riker, W. H. (1962). *The Theory of Political Coalitions*. New Haven and London: Yale University Press
- Říchová, B. (2000). *Přehled moderních politologických teorií*. Praha: Portál
- Sartori, G. (2005). *Strany a stranické systémy*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury

Šaradín, P. & Outlý, J. (2004). *Studie o volbách do zastupitelstev obcí*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci

Legislativa:

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí

Internetové zdroje:

Centrum pro regionální rozvoj České republiky (2016). *Vlašim* [online cit. 2016-01-13]. Dostupné z <http://www.risy.cz>

Český statistický úřad (2016). *Malý lexikon obcí 2014* [online cit. 2016-01-20]. Dostupné z <http://www.czso.cz>

Český statistický úřad (2016). *Sčítání lidu, domů a bytů 2011* [online cit. 2016-01-14]. Dostupné z <http://www.scitani.cz>

Český statistický úřad (2016). *Výsledky voleb a referend* [online cit. 2016-03-06]. Dostupné z <http://www.volby.cz>

Generální ředitelství Úřadu práce ČR (2016). *Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska* [online cit. 2016-02-09]. Dostupné z <https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem>

Město Vlašim (2016). *Městské organizace* [online cit. 2016-02-25]. Dostupné z <http://www.mesto-vlasim.cz>

Ústav pro jazyk český, v. i. i. (2011). *Slovník spisovného jazyka českého* [online cit. 2015-12-29]. Dostupné z <http://ssjc.ujc.cas.cz>

Základní umělecká škola Vlašim (2016). *Výroční zpráva o činnosti školy 2014/2015* [online cit. 2016-03-20]. Dostupné z http://www.zus-vlasim.cz/userfiles/files/vyr_zprava%2014-15.doc

Další zdroje:

Čuřín, A. (2016). *Řízený rozhovor se zastupitelem města Vlašimi*

Jeništa, L. (2016). *Řízený rozhovor se starostou města Vlašimi*

Krejčová, M. (2016). *Řízený rozhovor se zastupitelkyní města Vlašimi*

Kroupa, K. (2016). *Řízený rozhovor s místostarostou města Vlašimi*

Lupačová, E. (2016). *Řízený rozhovor s pracovnící Městského úřadu Vlašim z odboru hospodářského a investičního*

Martínek, P. (2016). *Řízený rozhovor se zastupitelem města Vlašimi*

Pytlíková, M. (2015). *Řízený rozhovor se zastupitelkou města Vlašimi*

Růžička, S. (2016). *Řízený rozhovor se zastupitelem města Vlašimi*

III. Seznam schémat, obrázků, tabulek a grafů

Schéma 1: Třídy a typy koalic podle S. Balíka.....	12
Schéma 2: Typologie lokálních modelů demokracie.....	20
Obrázek 1: Správní obvod města Vlašimi	25
Tabulka 1: Velikostní rozmezí obcí.....	16
Tabulka 2: Charakteristické znaky institucí lokálních modelů demokracie v malých obcích.....	23
Tabulka 3: Volební strany kandidující v jednotlivých letech a jimi získané počty mandátů	32
Tabulka 4: Radniční koalice ve volebním období 2002 - 2006.....	39
Tabulka 5: Chování volebních stran v zastupitelstvu města 2002 - 2006	39
Tabulka 6: Radniční koalice ve Vlašimi v období 2006 – 2010.....	41
Tabulka 7: Radniční koalice ve Vlašimi v období 2010 - 2014	43
Tabulka 8:Radniční koalice ve Vlašimi v období 2014 – 2018.....	45
Graf 1: Vývoj počtu obyvatel Vlašimi k 31. 12. v letech 2000 – 2014	26
Graf 2: Podnikatelské subjekty podle odvětví k 31. 12. 2014	28
Graf 3: Procentuální zastoupení kandidátů v kandidátních listinách podle politické příslušnosti.....	33
Graf 4: Procentuální zastoupení zastupitelů v zastupitelstvu města podle politické příslušnosti.....	34
Graf 5: Volební účast v komunálních volbách ve Vlašimi.....	36
Graf 6: Průměrný věk zastupitelů v letech 1994 - 2014	37